NHLRP National Home Language Reading Programme

Padiso

SEHLOPHA SA 2

SESOTHO

PUO YA LAPENG

KOTARA YA 1 & 2

basic education
Department: Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL EDUCATION COLLABORATION TRUST

ETDP SETA

2030 NDP

Read to Lead
A Reading Nation is a Leading Nation

SACE

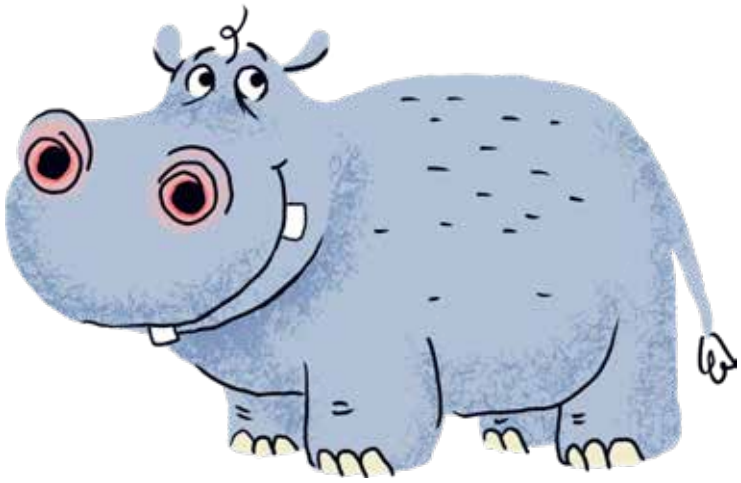

Padiso

SEHLOPHA SA 2 | KOTARA YA 1 & 2

SESOTHO

NHLRP | National Home Language Reading Programme

Dikahare

Kotara ya 1 ..... **1**

Mookotaba: **Ke ipehela sepheo** **2**

Beke ya 1 2

Beke ya 2 5

Mookotaba: **Re a thusa** **12**

Beke ya 3 14

Beke ya 4 21

Mookotaba: **Mmele ya rona** **28**

Beke ya 5 28

Beke ya 6 37

Mookotaba: **Re senola lekunutu** **44**

Beke ya 7 44

Beke ya 8 53

Kotara ya 2 ..... **61**

Mookotaba: **Re na le maikutlo** **62**

Beke ya 1 62

Beke ya 2 71

Mookotaba: **Re sebedisa thekenoloji** **78**

Beke ya 3 78

Beke ya 4 87

Mookotaba: **Re latela ditaelo** **94**

Beke ya 5 94

Beke ya 6 103

Mookotaba: **Re na le bokgoni ba ho iqapela** **110**

Beke ya 7 110

Beke ya 8 119

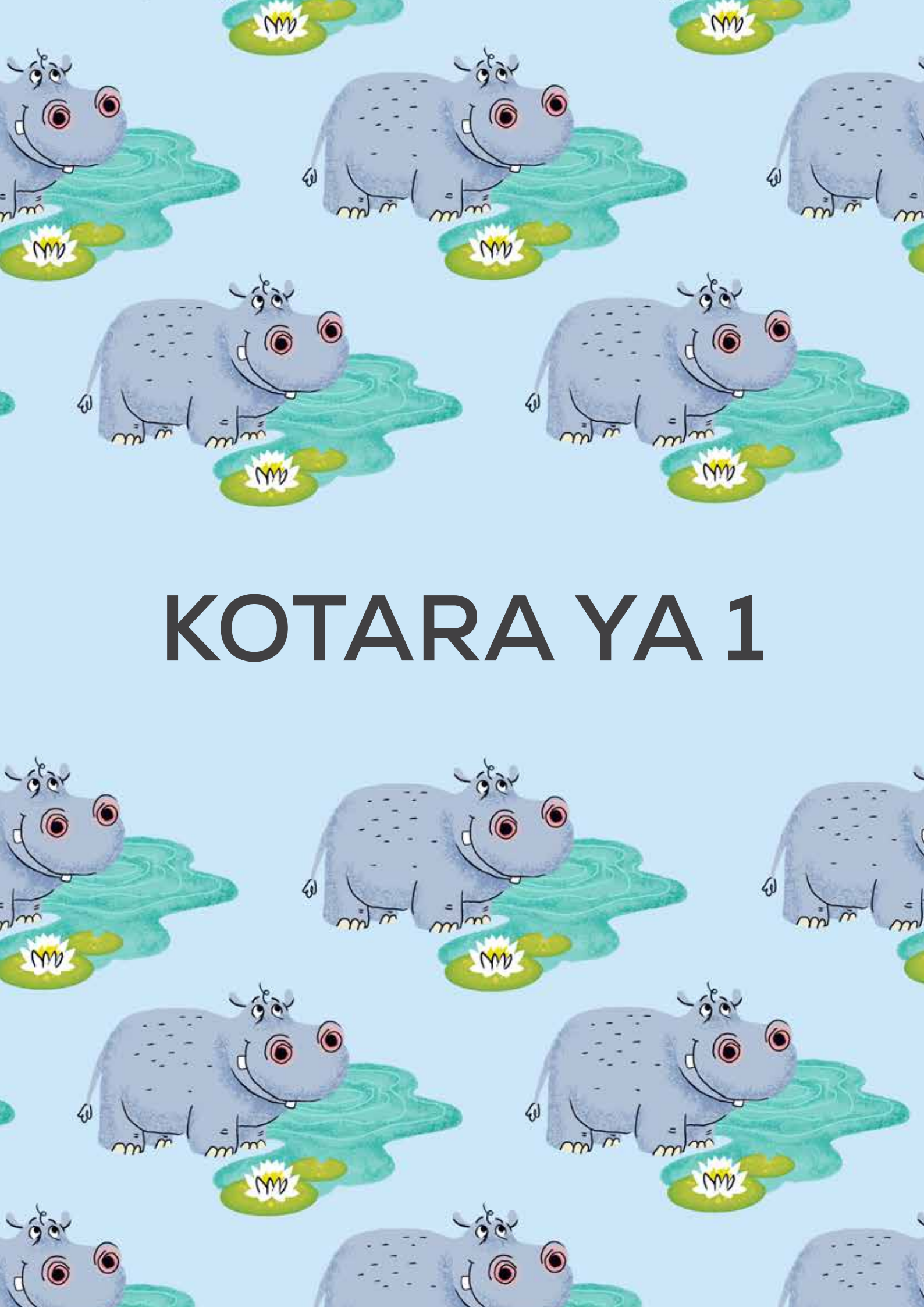

KOTARA YA 1

Mookotaba: Ke ipehela sepheo

Ntlafatso ya puo:

Qotso

Mantswe a bohlokwa a qotsitsweng puong ya motho a itseng. Ha motho a bua ntho e nang le molaetsa o matla o ahang, re ela mantswe a hae hloko, e le hore re ka a pheta.

"Haeba moralo wa hao o sa sebetse fetola moralo eseng sepheo."
Mohlokalebitso

Qotso ena e bolela hore ha re batla ho finyella sepheo/pakane, re lokela ho etsa moralo. Ka nako tse ding moralo wa rona o ka nna wa se sebetse, empa seo ha se bolele hore re lokela ho tela. Re boloka sepheo se le seng, empa re leka leano le letjha. Re lokela ho dula re leka ho fihlela re fihlella sepheo/pakane eo ya rona.

Dipale:

Marie o a boloka

Dikgoho tse ntjha tsa Thuli

Tlotlontswe

sepheo:	Seo o batlang ho se etsa kapa ho ba sona, seo o ka sebeletsang ho se fihlella.
boloka:	Ho bea ntho kapa tjhelete hore o e sebedise nako e tlang.
tjhelete:	Ntho eo re e sebedisang ho reka/lefella dintho tseo re di batlang.
kgola:	Ho fumana tjhelete kapa moputso bakeng sa mosebetsi oo o entseng.
sethole:	Kgoho e tshehadi e behelang mahe, hangata ha e lerata ebile e nyenyane ho feta mokoko.
mokoko:	Kgoho e tona e nang le masiba a kganyang e llela hodimo hoseng.

Tlotlontswe

kgwebo:	Sebaka seo batho ba rekisang dintho kapa ba fanang ka ditshebeletso, jwaloka lebenkele kapa salunu.
leano:	Mehato eo o nkang ho fihlella sepheo sa hao kapa ho qeta mosebetsi o itseng.
leka:	Ho etsa matsapa a ho etsa kapa ho finyella ntho e itseng le ha ho le thata.
katleho:	Ho kgona ho phetha morero wa hao kapa ho etsa ntho e itseng ka bokgabane.
tswelopele:	Ho ya pele kapa ho ntlafala nthong e itseng lekgetlo le leng le le leng ha o ikwetlisa, hanyane hanyane.
kgau:	Ntho e nehelwang batho jwaloka moputso wa ho etsa mosebetsi/ntho e ntle.

Botsa ba lelapa la hao:

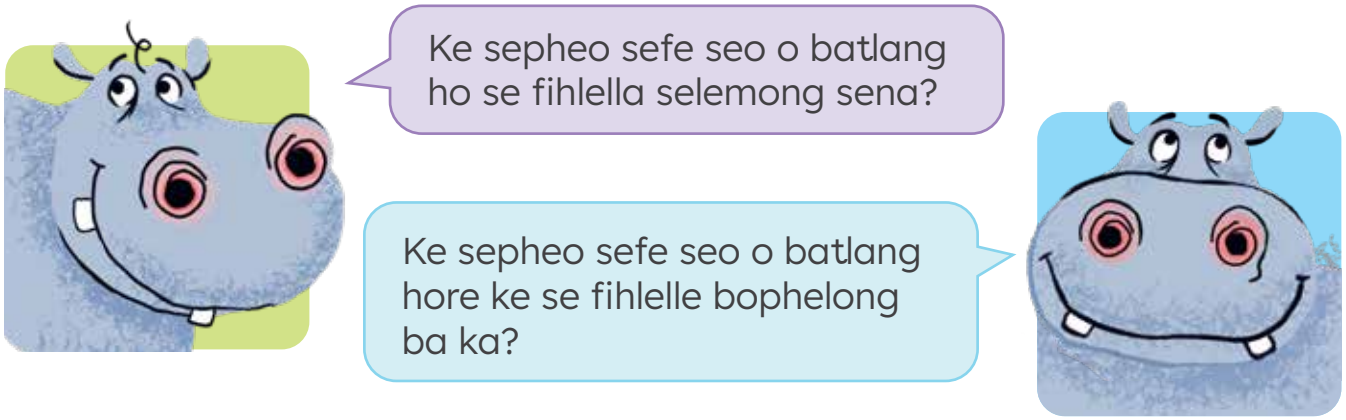

Mookotaba: **Re ipehela dipheo**

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

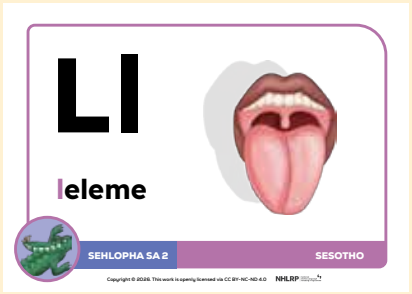

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

la	le
lu	lo

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

a l

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Manana o eme. Amo le yena o eme. Manana o eme mane. Amo o eme mane le Manana. Amo o ile a ama Manana. Mama o ile a aka Amo. Manana o ile a alola a ba a ala kobo ya Amo.

Lele ke lelofa. O rata ho lofela sekolo. Ka Labobedi ke mmone a lelera. Ka Laboraro o ne a lelekisa Lalela. Lalela o molelele ebile o lebelo. Ebe o ne a mo lelekisetsa eng? Ka Labohlano Lefa o ile a mo leleka. O ile a mo lelekela mmileng.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

ke	le
ka	la

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

e k

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ke eng ela? Ke esele. Esele e eme mane. Esele e eme le Eloi. Ere ke bone. Ke bona Eloi a eme le esele. Empa o eme le esele esele. Ha se esele eo a neng a etile le yona. Ebe ke esele efe eo?

Bona lekau lela. Lekau le kena ka mona ebile le kena ka mane. Lekau le bona kuku. Le bona kuku ya Keke. Le batla ho ja kuku eo. Kekeletso o leka ho leleka lekau. O ile a le lelekela kantle.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

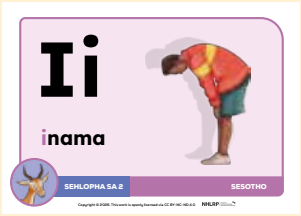

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

bi	mi
li	ki

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

i b m

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mimi o minola Nini. Nini o na le mamina. O re Nini a mine. Nini o a mina. O mina a iname. Mimi o minola Nini a iname. Mose wa Mimi o na le mamina. O amme mamina a Nini. Mimi o inela mose wa hae o mamina.

Ke bona bana ba bangata. Bana ba bang ba a bina. Ba bang bona ba bapala bolo. Ba bapala ka bolo ya Bobo e bolou. Ba bang ba a bala. Ba bala Bebele ya Bobi. Ke bona le banana ba babedi.

Momo le Meme ke mafahla. Momo le Meme ba rata ho momona dimonamone. Momo o a mamela. Meme yena ha a mamele. Mme o re ke meme Momo le Meme. Ke batla ho mema Momo. Ha ke meme Meme ya sa mameleng.

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

no	nu
mo	mu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Sebedisa medumo e latelang ho bopa mantswe:

b	k	a	e	i	o
u	m	l	n	h	p

Ngola mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mose wa Omolemo ha o a oma hantle. Mme o mo omisetsa ona. O omosa matsoho a hae pele a omisa mose wa Omolemo. Omolemo o momona pompong. Le yena o omosa matsoho ha a emetse mose wa hae o ome.

Neo o na le lesea labo Nana. Neo o bapadisa Nana. Nana o a nanara. O nanarela mane. O nanarela nama ya Neo e tafoleng. O batla ho e nanabela. Neo o ile a mmona a nanabela nama. Neo o ile a mo neha nama.

Tumo o na le molamu. O oma Una ka molamu oo. Una yena o na le ulu. Ulu ya Una e mmala o mokgubedu. Una o thathela molamu wa Tumo ka ulu.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Neo o ithuta dipalo

Neo o ne a rata sekolo. O ne a rata ho bapala le metswalle ya hae. O ne a rata ho bala. Empa Neo o ne a sa rate dipalo! O ne a sa tsebe tafole ya katiso.

Ka tsatsi le leng Neo o ile a ipehela sepheo. O ile a kopa mmae ho mo thusa ho ithuta tafole ya katiso.

Ka tsatsi le hlahlamang, Mme o ile a mo tsosa hoseng. Ba ile ba dula pela tafole ba nwa tee. Mme o ile a beha qubu ya dinawa tafoleng. O ile a bolella Neo hore a di hlophe ka bobedi.

“Jwale, ha ke o botsa hore pedi atisa ka tharo ke bokae, o tla etsa dihlopha tse kae tsa dinawa?”

“Eeee, tse tharo?” ho botsa Neo.

“Ee,” ho araba mmae, “Jwale, bala hore dihlopha tse tharo tsa dinawa tse pedi di etsa bokae.”

Neo o ile a bala, “Nngwe, pedi, tharo, nne, hlano, tshelela. Pedi atisa ka tharo ke tshelela!”

Neo le mmae ba ne ba bapala ka dinawa hoseng ho hong le ho hong. Neo o ile a tseba tafole ya katiso kapele.

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Neo o ne a rata eng ka sekolo?

a. Ho bala le ho bapala.
b. Ho bapala le dipalo.
c. Tafole ya katiso le dipalo.

2. Ke eng seo Neo a neng a batla ho se finyella?

a. Ho tsoha esale hoseng.
b. Ho bapala ka dinawa.
c. Ho ithuta tafole ya katiso.

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

motso	letlalo	matsatsi
metso	letsatsi	matlalo

Bonngwe	Bongata

Mookotaba: Re a thusa

Ntlafatso ya puo:

Maele

Polelo e kgutshwane ya setso e fanang ka keletso. Hangata maele a kenyelletsa puo ya tshwantshetso jwaloka mokgabopuo.

Moketa ho tsoswa o itekang

Maele ana bolela hore pele re kopa thuso, re lokela ho leka ho ithusa. Ha re etsa jwalo, re ithuta hore re matla, le hore re ka ntlafatsa maphelo a rona ka borona.

Dipale:

Maitemohelo a maholo a Candice le Carla

Timeo o thusa ba lelapa la hae

Tlotlontswe

thekesela:	Ho se tsitsi maotong, ho tsamaya eka o tla wela fatshe.
tsitsa:	Ho ema o tsepame, o sa thekesele.
kgathetse:	Ho hloka matla mmeleng ka baka la ho etsa mosebetsi o thata, ho matha kapa ho bapala papadi e sebedisang matla a mmele.
maitemohelo:	Ho etsa ntho e ntjha eo o qalang ho e etsa e thabisang.
mohlorisi:	Motho ya utlwisang ba bang bohloko, ka ho bua dipuo tse mpe, ho inkela tseo e leng tsa bona le ho ba otla.
iphaphanya:	Ho etsa eka ha o bone kapa ha o utlwe ntho/motho ka boomo.
rohaka:	Ho bua ntho e utlwisang motho e mong bohloko.
tshehetsa:	Ho thusa motho e mong ka se itseng, ho mo thusa ka mosebetsi a o etsang, le ho mo kgothatsa.

Ttlotlontswe

mosa:	Ho etsetsa kapa ho bua hantle le batho ba bang.
mothusi:	Ho etsa mosebetsi kapa bothata ba motho e mong bo be bobebe.
tlhokomelo:	Ho etsa bonnete ba hore motho o bolokehile mme o phela hantle.
tshedisa:	Ho etsa hore motho ya hlonameng kapa ya utlwileng bohloko a ikutlwe a le betere ka ho mo mamela kapa ho bua ntho tse mo kgothatsang.

Botsa ba lelapa la hao:

O hloka thuso ka eng? Ebe nka kgona ho o thusa ka seo?

Re ka etsang ho ntlafatsa malapa kapa setjhaba sa rona? Re ka etsa seo jwang?

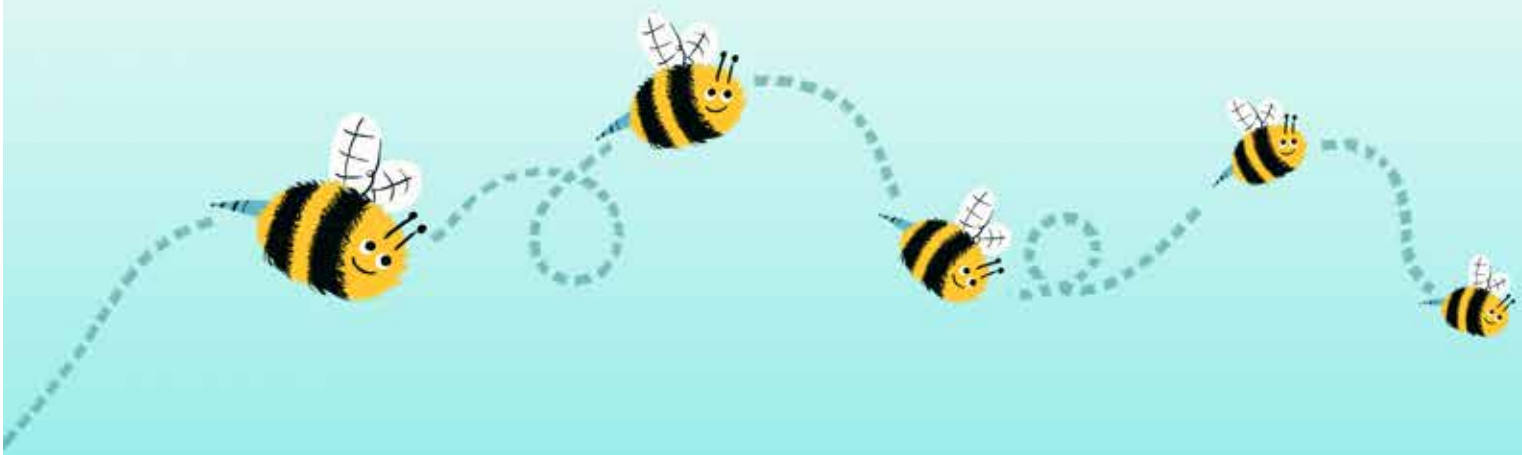

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

wa	ye
wo	yo

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

w y

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Lesela le wele. Le wetse mane. Le wetse hodima waelese. Le wetse hodima waelese ya Wewe. Le wetse hodima waelese ya Wewe weso. Le maloba lesela le ne le wele. Le ne le sa wela waelese. Waelese e ne e le ka tlung.

Yeye o bapala ka yoyo. Yoyo ya Yeye e mmala o motala. Ke rata ho bapala le Yeye ka yoyo ya hae. Ka nako tse ding Yeye o re ke tsamaye ka yona. Mme o re o fumane yoyo e kgubedu mosebetsing. O re o tla tla le yona. Le nna ke tlo ba le yoyo e leng ya ka. Ke tla bapala le Yeye hamonate ka yoyo ya ka.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

da	te
di	tu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

d t

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ntate Duma o dula mona. Ke Ntate wa Dineo, ebile ke Malome wa Dudu. Dudu o ba etetse. Malome Duma o lemme dijalo tse ngata. Dijalo di se hodile. O re Dineo a nosetse dijalo tseo. Dineo o re Dudu a mo thuse ho nosetsa dijalo.

Tefo o a tola. O tola a tatile. O batla ho etela Toto. Ke ka hoo a tolang a tatile. Tseleng o ile teana le matata. Matata ao a ne a tsamaya a tatile. A ne a tsamaya a tatile ka tatelano. Letata le leng le ne le totoba. Tefo o ile a tataisetsa letata leo le totobang matateng a mang.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

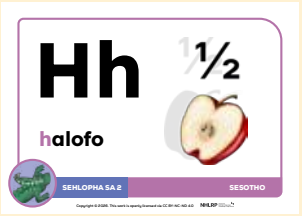

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

se	ri
he	ro

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

s r h

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mosa o etetse Soso. O batla ho sesa. O batla ho sesa habo Soso. O batla ho sesa le Soso. Soso ha a batle ho sesa. O re o na le seso. Seso sa ha se batle metsi. Soso o re Mosa a sese a le mong. Mosa a o ile a bososela ha Soso a re a sese. O ile a bososela hore sesene sa hae se seholo se hlahe.

Ntate wa Rorisang ke moruti. O rera hamonate. O rata ho rerela bana. Bana ba bangata ba rata ho mo mamela ha a rera. Rorisang o re ha a rere hamonate. Rorisang o re Ntatae o rata ho ja morara.

Hapile, lesea leso le ne le robetse ka phaposing. Mme o ne a mo apesitse kobo hore a se hatsele. Hapile o hlahile a hula ebile a hohobisa kobo ya Mme fatshe.

Mookotaba: **Re a thusa**

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

fu	pe
jo	fi

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Sebedisa medumo e latelang ho bopa mantswe:

f	p	h	a	e	i
o	u	m	n	t	k

Ngola mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Fifi o ja kuku. O jella kuku eo ka ntle setupung tlasa sefate. Kuku eo e a foforeha. Mafoforotsane a yona a wela fatshe. Fifi ha a batle mafoforotsane a fefolwe ke moya. Fifi o ile a lata lefielo ho fiela mafoforotsane ao. Leeba ke leo le tla le fofela fatshe. Le fofela mafoforotsane a kuku ya Fifi.

Pulane o na dipopi tse ngata. O rata ho bapala ka tsona. O rata ho pepa dipopi tsa hae. Empa ha a tsebe ho ipepisa tsona. Maobane Mme o ile a mo pepisa popi e apereng mose o perese. Kamora moo o ile a bina pina ya sepepenene.

Jobo o ja bohobe ba jeme ebile o nwa le tee. Jobo o nwa tee ka jeke. O rata tee ya Joko. Jobo o dutse pela tanka ya metsi ya Jojo. Le hosane o tlo jella pela tanka ya Jojo.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Sonto o thusa lapeng

Sonto o ne a dula le mmae, nkgono le abuti wa hae. Letsatsi le letsatsi o ne a thusa ho hlwekisa ntlo. Letsatsi le letsatsi Sonto o ne a fiela lebala. Letsatsi le letsatsi o ne a alola bethe ya hae. Letsatsi le letsatsi o ne a kga metsi.

Sontaheng se seng, Sonto o ila a tsoha ka matjeke. O ile a bona fuluru e na le mobu. O ile a e fiela. Ha a qetile o ile a e sheba mme a bososela.

Kamora moo, Sonto o ile a bona tafole e na le mafoforotsane. O ile a e phumola ka fatuku e metsi. Ha a qetile o ile a e sheba mme a bososela.

Sonto o ile a bona dijana ka sinking. O ile a di hlatswa ka metsi le sesepa. O ile a hlatswa sejana se seng le se seng. Dijana di ne di ne di phatsima. Sonto o ile a bososela.

Sonto o ile a qamaka. A bona kamoo ho hlwekileng ebile ho leng makgethe kateng. O ile a bososela. Ho thusa ba lelapa ho ne ho mo thabisa.

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Sonto o ne a etsa eng letsatsi le letsatsi?

a. O ne a hlatswa dijana, a fiela le lebala.
b. O ne a fiela lebala, a alola bethe, a kga metsi.
c. O ne a fiela lebala, a phumola tafole.

2. Sonto o ile a etsa eng Sontaheng se seng?

a. O ile a hlatswa dijana, a phumola tafole, a alola bethe.
b. O ile a fiela lebala, a hlatswa dijana.
c. O ile a fiela fuluru, a phumola tafole, a hlatswa dijana.

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

dinonyana	nonyana	banyadi
monyako	menyako	monyadi

Bonngwe	Bongata

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

qu	kge
qi	kgu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

q kg

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Kajeno ke Moqebelo. Moqeti o re etetse. O dutse le Mme ba ntse ba qoqa. Ba se ba dutse nako e telele ba qoqa. Ke a ipotsa ba qoqa ka eng. Moqoqo wa bona ha o fele. Ke ile ka atamela ha ke utlwa kamoo mme a neng a qabohile kateng. Moqeti o ne a mo qoqela ka qibi e neng e mo lelekisa.

Rapolasi Kgodumo o na le dikgomo tse ngata. Dikgomo tsa Rapolasi Kgodumo di fana ka lebese le lengata. Kgotso ke mora Rapolasi. Hoseng ho hong le ho hong o hama dikgomo tseo. O tlatsa dikgamelo tse ngata. Kgarebe ya hae Mokgadi, e mo thusa ho kga metsi le ho tlisa dikgamelo ha a hama dikgomo.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

phe	qho
pha	qhi

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

ph qh

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mma Phetola o fihlile a kgathetse ho tswa phupung. O ile a ilo ipaqamela ka phaposing e kamorao e phodileng. Phetola o ne a ntse a phehla buka ka phaposing eo e phodileng. Mmae o ile a mo kopa hore a tswe o leka ho phomola. O ile a re o tla mmitsa mmoho le Pheko ha a phaphama ba tlo mo thusa ho pheha.

Re ne re qhanollotse hamonate tlasa sefate ha re utlwa ntho e qhoma e re qhuu. Ebe ho ne ho qhoma eng? Re ne re tshohile ebile re qhaqhasela. Hanghang re ila ra bona eka metsi a qhalane. Ebe a qhadilwe ke mang? Re ile ra elellwa hore ho qhomme peipi ya metsi e ka mora ntlo. E ne e kare ho qhalane diemere tse lekgolo tsa metsi.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

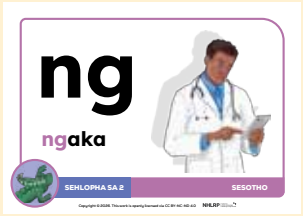

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

ngi	she
tho	nge

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

ng sh th

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Shale o rata ho bua leshano. Re dula re mo shanotsa. Ekare batswadi ba hae ba ka mo shashara ditsebe tsena hore a tlohele ho bua leshano. O rata le ho shatela mmae ha a mo kgalemela. Ka le leng la matsatsi o tla shapuwa habohloko. Nna ke a shapuwa ha ke shatela Mme wa ka.

Thakane o ne a thabile. O ne a thabetse Thabo. O ile a mo mathela ha a mmona. Thabo o ne a tsamaya le Thabang. O ne a mo thusa ho thota. O ne a thotela habo Thakane. Thabo le Thabang ba thusana kamehla.

Mosidi o bodutu. Mme o nahana hore o a kula. Mme o ngongorehile. O re a ye ngakeng. Mosidi o a ingamangama, ha a batle ho bona ngaka. Mme o re Mosidi a tlohele manganga. Ngaka e ngola lengolo la meriana le lengolo la matsatsi a sekolo.

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

laa	bee
ngii	kaa

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Sebedisa medumo e latelang ho bopa mantswe:

th	ng	aa	ee	ii	o
u	l	w	m	k	n

Ngola mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Re kile ra nka leeto ka sekolo. Leeto leo le ne le le letelele haholo. Tseleng leeba le ile la kena ka beseng. Re ne re tlatsitse lerata ha leeba leo le fofela pele le morao. Ba bang ba bana ba ne ba lla ba re: “Mme wee!” Eitse ha leeba le qeta ho tswa. Ka elellwa hore seeta sa ka se lahlehile.

Tiisetso o re siile. O re siile re le bang ka tlung. O re siile ha a qeta ho utlwa pii. O utlwile pii ya Moruti. Re ile ra re re a mo latela. Lemati le ne le tiile le hana ho buleha. Tiisetso o ne a tiisitse lemati leo. Ke a ipotsa Mme o tlo reng ha a fumana Tiisetso a re siile re le bang.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mohau o a thusa

Ka letsatsi le leng Mohau o ile a ya phakeng. O ile a bona mme e mong a dutse a hloname. Katse ya hae e ne e lahlehile.

Mohau a mmotsa, “Lebitso la katse ya hao ke mang?”

“Lebitso la katse ya ka ke Bile. E nyenyane e putswa e na le metsero e mesweu.”

Mohau o ne a batla ho thusa. O ile a re, “Ke tla o thusa ho batla Bile.”

Ba ile ba tsamaya mmoho. Ba bitsa, “Bile! Bile!”

Ba ile ba sheba kamora difate. Ba sheba le ka tlasa ditulo tsa phakeng. Mohau o ile a bona sehlahla se tsitsinyeha. O ile a mathela sehlahleng seo.

“Ebe Bile o sehlahleng?” Mme a botsa.

Mohau o ile a sheba ka hara sehlahla. “E! Bile ke enwa!” A rialo

Bile o ile a tlolela kantle. Mme o ile a bososela, mme a pholla Bile.

“Ke a leboha Mohau!” ho rialo Mme. Mohau o ne a thabile. O thusitse mme ho fumana katse ya hae.

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Bile o ne a le jwang?

a. Putswa, nyenyane a na le metsero e sootho.
b. Nyenyane, putswa, a na le metsero e mesweu.
c. Nyenyane, sootho, a na le metsero e sootho.

2. Ba ile ba fumana Bile kae?

a. Kamora difate
b. Ka hara sehlahla
c. Ka tlasa setulo sa phakeng

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

khefi	khaete	dikhaete	dikhefi
mokhukhu		mekhukhu	

Bonngwe	Bongata

Mookotaba: Mmele ya rona

Ntlafatso ya puo:

Pina

Mantswe a binwang e le mmino. Hangata dipina di kenyelletsa morethetho, phetapheto le raeme ho thusa ho fetisa pale kapa ho ntsha maikutlo.

Ntatemoholo o tswa kae kajeno?

Ke tswa kwa sepetlele haufi le thaba.

O jewa keng?

Ke hlooho, mahetla, sefuba le letheka, mangwele le menwana.

Mangwele le menwana!

Pineng ena, Ntatemoholo o botswa ke setloholo sa hae hore o ne a ile kae. Ntatemoholo o araba ka hore o ne a ile sepetlele se haufi le thaba. Kamora moo, setloholo se mmotsa hore o tshwerwe ke eng. Ntatemoholo o re ke hlooho, mahetla, sefuba, letheka, mangwele le menwana. E ka nna yaba Ntatemoholo o a leka ho etsa motlae ho leka ho tshehisa setloholo sa hae. Empa ho a etsahala hore ebe seo a se buang ke nnete hobane batho ba baholo dilemong, ba dula ba tletleba ka ho opelwa.

Dipale:

Lehlohonolo o ikutlwa a sa phuthuloha

Letsatsi la tswalo la Lesedi

Tlotlontswe

phutholohile:	Ho ikutlwa hantle o sa kgathetseha ka letho.
ho se phutholohe:	Ho se ikutlwe hantle mme o kgathetsehile.
ka sebete:	Ho kgona ho shebana le ntho kapa maemo kotsi kapa a thata o sa tjhetjhele morao.
ka tlasa:	Ha ntho e latela e ka hodimo.
boima:	Ho imela ha ntho kapa motho.
dihlong:	Ho se kgone ho shebana kapa ho buisana le batho ha bonolo.

Tlotlontswe

tshwaela:	Ho bua seo o se nahanneng ka motho, ka setshwantsho, kapa monahano o ntsha maikutlo a hao.
tlhompho:	Ho loka bathong ba bang, o bontsha ho kgathalla maikutlo le menahano ya bona.
fokola:	Ho hloka matla. Mmele wa hao o kgathetse kapa ha o kgone ho etsa dintho tse thata habonolo.
matla:	Ho ba le matla mmeleng a ho phahamisa dintho, ho matha kapa ho bapala o sa kgathale kapele.
phetseng hantle:	Ha mmele wa hao o le matla hobane o ja hantle, o fumana boroko bo lekaneng ebile o sisinya mmele le ho ikwetlisa kgafetsa.
ho se phele hantle:	Ha mmele wa hao o ikutlwa o se monate hobane o ja dijo tse ngata tse senang phepo, ho se robale nako e lekaneng le ho se sisinye mmele ho sa lekanang.

Botsa ba lelapa la hao:

Ke eng seo re ka e etsang hape ho boloka mmele ya rona e phetse hantle, mme e le matla?

Ha ho na le seo ke batlang ho se tseba ka mmele wa ka, nka botsa mang?

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

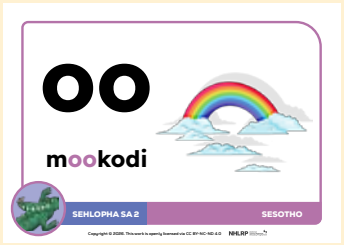

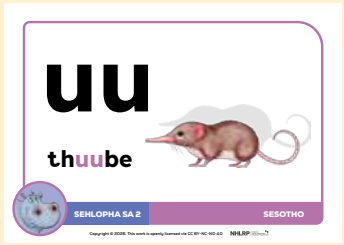

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

hoo	muu
moo	koo

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

oo uu

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mookotaba wa bekeng ena ke diphoofolo. Mme o ile a re balla dipale tse ngata ka diphoofolo. Ke ratile pale ya mooki wa diphoofolo. Mooki enwa o ne a oka diphoofolo tse ngata. Ke ratile kamoo a neng a oka mootlwana o neng o na le mookgo. Ke ka hoo le nna ke neng ke rata mootlwana oo.

Eitse ha a lebile lebaleng, a bona ntho e kang thuube e kena ka mokoting. Kamora moo ha duma ha re qhuu! Ebe ho qhoma eng? Ebe ke sethunya? Hojana mane motho o ile a re “Itjhuu” Kamora moo ha thola ha re tuu.

Medumo

Fapanyetsana ho boeletsa medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

mmi	nne
mmo	nnu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

mm nn

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mme o re o kopane le Mmadiepetsane le Mmadiberwane mmileng wane o lebang Mmonea. Mmadiepetsane o ile a mmitsa mme a mmotsa ka Mmadinakana. Mme o re o ile a mmolella hore a so mmone, esale a mo qetela Mmonea. Mmadiberwane o ne a emelletse hole ka lebaka la mmetso o bohloko.

Monnapule ke nnake. O dilemo di nne. Nna le Monnapule re kopane le Monnamoholo e mong a tsamaya le monna e mong. Monnamoholo o ne a nonne a hloleha ho tsamaya. Ho ile ha fihla banna ba bang ba thusa monna eo a neng a tsamaya le yena ho totobisa Monnamoholo.

Medumo

Fapanyetsanang ho bala medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

ge	tso
nya	ga

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

g ts ny

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Malome Duma o dula Gauteng. Ke utlwa ba re gauta e ngata Gauteng. Batho ba na le digeramo tsa gauta mahaeng a bona. Ke a ipotsa hore hona ke nnete na. Maobane Ntate o ne a ilo gafela koloi ya hae. O re o lokela ho gafela koloi pele a nka leeto le lelelele.

Tseki o ilo tsoma. O tsamaya le Tsebo. Tsebo o tseba tsela. Tseleng ba ile ba kopana le letsa. Tseki o ne a tsitsipane. O ne a tsamaela thoko. O ne a tsamaela morao. Tsebo o ne a sa lebella ho bona letsa moo. Letsa le ile la ba tsometsa. Tsebo o ile a fa Tseki metsi.

Nyakallo ke motho ya nyonyang. O nyonya ntho enngwe le enngwe. O nyonya nyoko ya nonyana. O re e a nyonyeha. O nyonya le nyeunya ya diboko. Nyeunya ya diboko e nyonyeha e le ruri. Maobane o ile a nyamela kapele ha a bona diboko di nyeunya thotobolong. Hoo ho ile ha etsa ke nyahame.

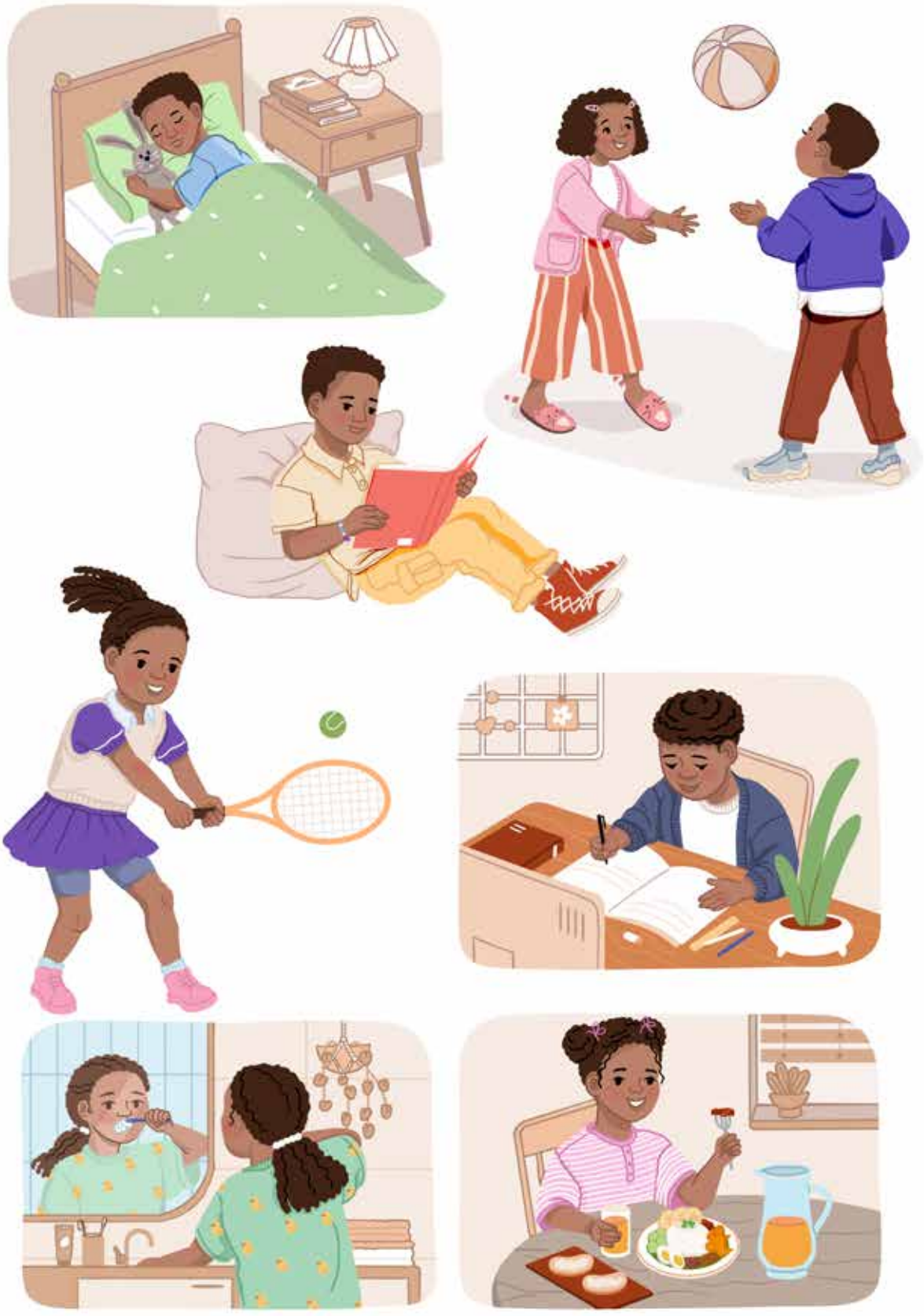

Mookotaba: **Mmele ya rona**

Medumo

Fapanyetsanang ho bala medumo ena:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

tjo	tje
hlo	tli

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Sebedisa medumo e latelang ho bopa mantswe:

hl	r	w	tl	a	e
i	o	u	m	k	l

Ngola mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ka Labohlano le fetileng. Lehlohonolo o ne a etetse Hloni. O ne a tletse Hloni diperekisi tse tala. Hloni o ne a hlafuna eka o qala ho bona diperekisi. Kamora metsotso e mehlano a jele diperekisi tse hlano, Hloni o ne a hlohlona mmele ohle. Mmae o ile a mo isa ngakeng. Ngaka e ile ya mo hlahloba. Ngaka e ile ya re a se hlole a ja diperekisi tse tala.

Tlalane le Tlotlo ba tlile heso. Tlalane o rata ho tlolatlola. O ile a tlolatlola ha a bona dipopi tsa ka. A tlolatlola hape ha a bona yoyo ya ka. Tlotlo yena ke letlaila. Ke utlwile kamoo a neng a tlerola kateng ha re ne re bina.

Mokotjo ke motho ya ratang ho tjeka. Mabane o ne a tjeka moketeng. Re ne re mo tjametse ha a tjeka.

Kamora mmo o ile a lo itjella a ba a kotjela kgemere.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Thakane o sebedisa mmele wa hae

Thakane o ile a theoha betheng. O ile a sebedisa maoto a hae ho ya phaposing ya ho hlapela. O ile a sebedisa matsoho a hae ho borosola meno a hae. O ile a sebedisa matsoho a hae ho hlatswa sefahleho sa hae.

Sekolong, Thakane o ile a sebedisa mahlo a hae ho sheba bukeng ha a bala. O ile a sebedisa boko ba hae ho nahana. Nakong ya kgefutso, Thakane o ile a sebedisa maoto a hae ho matha bojwang.
Lapeng, Thakane o ile a etsa mosebetsi wa hae wa sekolo. O ile a sebedisa boko ba hae haholo! Yaba Thakane o bapala ka jareteng le ngwanabo wa ngwanana. Thakane o ile a ruta ngwanabo ho lahlela bolo ka matsoho a hae.

Qetellong ya letsatsi, Thakane o ile a ja mme a nwa metsi. Yaba o a hlapa mme a ilo robala. Ha a le betheng, Thakane o ile a bososela mme a re, “Ke sebedisa mmele wa ka letsatsi le letsatsi. Ke lebohela dintho tsohle tseo o ka di etsang.”

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Thakane o ne a lebohela eng?

a. Boko ba hae bo nahanang.
b. Diphaka tsa hae ho haka bakgotsi.
c. Mmele wa hae ka dintho tsohle tseo o ka di etsang.

2. Thakane o ile a etsa eng ha a qeta ho ja?

a. O ile a bapala tshimong.
b. O ile a hlapa mme a ilo robala.
c. O ile a nwa metsi.

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

phofu	phala	diphala
dipholo	pholo	diphofu

Bonngwe	Bongata

Medumo

Fapanyetsanang ho bala modimo ona:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

lla	lle
lli	llu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

ll

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Sello o a lla. O llela mollo. O llela mollo oo Mme a o timmeng. Sello o ne a orile mollo oo. O re yena o hatsetse. Mme o re yena o batla ho hleka ka tlung. O re Sello a ilo dula kantle letsatsing. Sello ha a batle ho dula letsatsing, o batla ho dula mollong. Tello o ne a se a dutse kantle a orile letsatsi. O ile bitsa Sello. O ile re a tle a tlo ema le yena. O ile a re Sello a se lle.

Medumo

Fapanyetsanang ho kopanya medumo ena:

+

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

tlwo	tlwi
tlwe	tlwa

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

tlw

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Maobane ke utlwile Monghadi Matlwa a halefetse Teboho ka phaposing. Kamora moo, ke bone Teboho a lla. Ke nahana o ne a utlwile bohloko. Ka nako ya kgefutso. Teboho o ile a lo dula kamora matlwana a sekolo. O ne a utlwile bohloko hoo a neng a sa batle ho bua le motho. Ke ile ka mo latela ka dula le yena kamora matlwana. Ke ne ke utlwisisa bohloko boo a neng a bo utlwile.

Medumo

Fapanyetsanang ho bala modimo ona:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

khu	kha
khe	khi

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

kh

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mokhukhu wa Ntate Khumalo o khoneng ya seterata sa rona. Ke e meng ya mekhukhu e metle ka ho fetisisa. Mokhukhu ona o ahilwe ke Ntate Khanya. Ntate Khanya o tsebahala ka ho ahela batho mekhukhu. O aha mekhukhu e metle haholo. Maobane ha re feta re ya khefing. Ntate Khumalo o ne a dutse ka tlasa sefate. O ile a re ke kene ka mokhukhung, ke mo tlele khemera ya hae ka khaboteng.

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Medumo

Fapanyetsanang ho kopanya medumo ena:

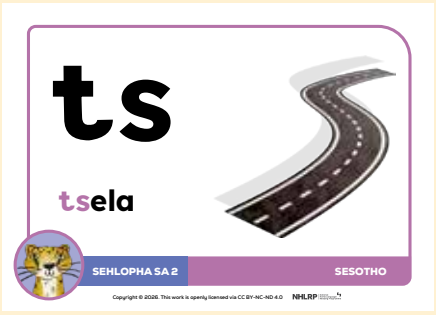

+

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

tswi	tswe
tswa	tswu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Sebedisa medumo e latelang ho bopa mantswe:

ts	h	s	w	a	e
i	o	u	m	l	k

Ngola mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Motsweding ke motswalle wa ka. Nna le yena re tswa hole. Re tsebane re sa le banyenyane dilemong. Batswadi ba rona ke metswala. Motsweding o rata dijo tse tswekere nna ke rata tse letswai. Ke ile ka feta habo Motsweding ha ke ne ke tswa lebenkeleng. O ile a tswela kantle ha a bona ke feta. O re mme wa hae ke motswetse. O tswetse lesea bekeng e fetileng.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Lebelo le leholo la Sello

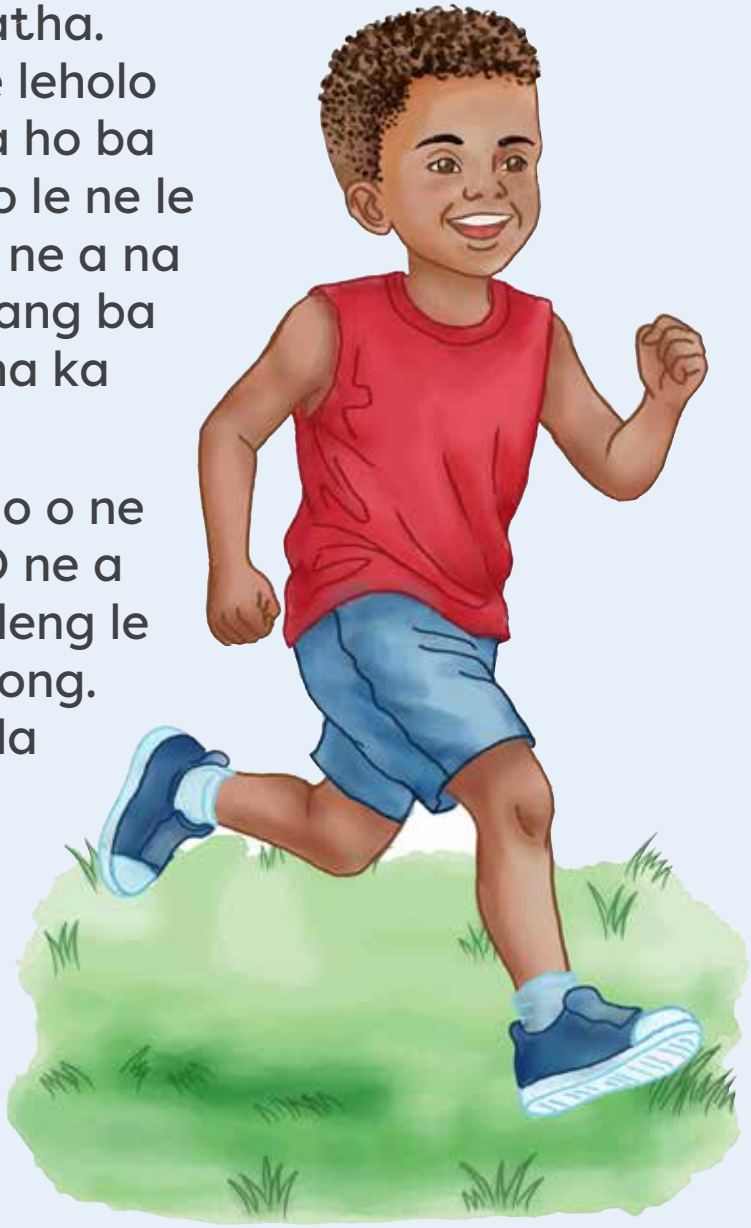

Sello o ne a rata ho matha. Ho ne ho na le lebelo le leholo leo a neng a labalabela ho ba mohlodi ho lona. Lebelo le ne le se le atametse. Sello o ne a na le letswalonyana. Ba bang ba dimathi ba ne ba matha ka lebelo le makatsang.

Letsatsi le letsatsi Sello o ne a ikwetlisetsa lebelo. O ne a ya lebaleng letsatsi le leng le le leng ha a tswa sekolong. O ne a qala ka ho otlolla mesifa ya hae. O ne a otlolla mesifa ya hae ya maoto. O ne a otlolla mesifa ya hae ya mokokotlo. O ne a sa batle ho lemala.

Yaba Sello o mathela hodimo le tlase lebaleng. O ile a matha ho fihlela mesifa ya hae e ba bohloko. Ho matha e ne e le mosebetsi o thata. Empa ho ne ho etsa a dule a thabile.

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Sello o ile a etsa eng ho ithibela ho lemala?

a. O ne a ikwetlisa letsatsi le leng le le leng.
b. O ne a mathela hodimo le tlase lebaleng.
c. O ne a otlolla mesifa ya hae.

2. Ho matha ho ile ha etsa Sello a dule a le jwang?

a. Ho matha ho ne ho etsa Sello a dule a thabile.
b. Ho matha ho ne ho etsa Sello a dule a sa thaba.
c. Ho matha ho ne ho etsa Sello a hloname.

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

tjale	ditjobo	metjeko
motjeko	tjobo	ditjale

Bonngwe	Bongata

Mookotaba: **Re senola lekunutu**

Ntlafatso ya puo:

Qotso

Mantswe a bohlokwa a qotsitsweng puong ya motho a itseng. Ha motho a bua ntho e nang le molaetsa o matla o ahang, re ela mantswe a hae hloko, e le hore re ka a pheta.

"Ntho e bohlokwa haholo ke ho se kgaotse ho botsa dipotso!"

Albert Einstein

Qotso ena e bolela hore ho botsa dipotso ho tshwana le ho ba le senotlolo sa ho rarolla diphiri. Dipotso di re thusa ho fumana lesedi, ho utlwisisa dintho hantle, le ho fumana mehopolo e metjha. Diphiri di tshwana le diphazele/qaka tse nang le masedinyana, jwalo ka ha maponesa a di rarolla. Re lokela ho botsa dipotso tse nepahetseng mme re lekole ka hloko ho fumana nnete.

Dipale:

Bukatsatsi ya lekunutu ya Mandu

Bolekemaipatile

Tlotlontswe

rarolla:	Ho fumana karabo kapa ho rarolla bothata.
sesupo:	Karolo e nyenyane ya lesedi e o thusang ho fumana karabo ka ntho e itseng.
bukatsatsi:	Buka ya lekunutu eo o ngolang dintlha tsa letsatsi la hao, menahano le maikutlo.
sesatsejweng:	Ntho e sa tsejweng kapa e sa hlaloseheng e etsang o batle ho tseba ka yona.
pata/ipata:	Ho ya sebakeng se sa tsejweng kapa ho beha ntho moo e sa fumaneheng ha bonolo.
batla:	Ho etsa matsapa a ho fumana ntho kapa motho ya lahlehileng kapa e/ya patilweng.

Tlotlontswe

lahlehile:	Ha ntho e le moo e sa tlamehang ho ba teng, ha e le siyo (jwaloka ka sebapadiswa seo o sa se fumaneng).
kotsama:	Ho ya tlase o kobile mangwele.
lefokisi:	Motho ya batlanang le dintlha/ditshupo ho fumana se etsahetseng.
bopaki:	Dintho kapa dintlha tse thusang ho fumana karabo, jwaloka mohlala wa bohato ba leoto kapa sekgetjhana.
mmelaelwa:	Motho eo re nahanang hore o entse ntho e itseng. Re tlameha ho hlahloba ho etsa bonnete.
batlisisa:	Ho shebisisa ntho ka hloko.

Botsa ba lelapa la hao:

Na o kile wa eba le sesatsejweng/patuwe bophelong ba hao? Ha ho le jwalo, na o ka nqoqela ka yona?

Disatsejweng e ka ba dintho tse monate! Na ebe re ka fana ka ditshupo tse thusang ho rarolla sesatsejweng?

Medumo

Fapanyetsanang ho bala modimo ona:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

tshi	tshe
tshu	tsha

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

tsh

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Tshepo o dilemo di tshelela. O rata ho bapala ka dikokonyana. O rata ho tshosa Tshepiso le Tshepang. Tshepiso le Tshepang ba tshaba ho mo atamela. Tshepiso o tshaba sekgo, Tshepang yena o tshaba seboko. Ka nako tse ding Tshepo o a ba tshehisa. O rata le ho ba tshela ka metsi. O ba tshela ka metsi ba sa lebella. Maobane Tshepo o tsohile a na le makgopo. Mme o re tshitshidi e mo lomme. O re tshitshidi e rata madi a hae. Ebe tshitshidi ke kokonyana ya mofuta ofe?

Medumo

Fapanyetsanang ho kopanya medumo ena:

+

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

ntshi	ntshu
ntshe	ntsho

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

ntsh

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Motshabi le Mantshadi ke metswalle. Maobane ba ne ba ntsheya ha ke lla. Ba ntshehile ekare ba qala ho bona motho ya llang. Motsweding o ile a ntshosa ka sekgo. Ke kahoo ke neng ke lla. Ntate o ile a re a ntshetse sekgo seo kantle. O ile a se ntshetsa kantle ka lefielo. Mme o ile a ntshepisa hore Motsweding ha a na hlola a ntshosa jwalo hape.

Medumo

Fapanyetsanang ho bala modimo ona:

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

nnya	nnyi
nnye	nnyu

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Fumana mantswe ohle temeng a sebedisang:

nny

Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Bekeng e fetileng ke ile ka etela Mannyaki. Mannyaki o ne a na le moradi wa hae Nnyaki. Ke ile ka dumedisa ha ke fihla. Nnyaki o ile a nnyemotsa mme a se dumele. Ke nahana hore Nnyaki o a nnyatsa. Ke ipotsa lebaka le etsang hore a nnyatse ke lefe. Mannyaki o re o batla ho nnyadisa. O batla ho nnyadisa le motswala wa hae a dulang Manyatseng eo lebitso la hae e leng Nnyane.

Mookotaba: **Re senola lekunutu**

Medumo

Fapanyetsanang ho kopanya medumo ena:

+

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Kopanya medumo ho bala dinoko.

ntjhe	ntjhu
ntjhe	ntjho

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Sebedisa medumo e latelang ho bopa mantswe:

n	tjh	b	a	e	i
o	u	m	k	l	h

Ngola mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mme o re ke ye toropong ke ilo mo rekela dieta tse ntjha. Ke ile ka tsoha hoseng hobane ke sa batle letsatsi le ntjhabele ke robetse. Mme o ile a re o tla ntjhebella kamora hora ya pele. Ke ile ka mo kopa hore a se ntjhebelle kamora hora ya pele kaha ho na le mabaka a mang ao ke neng ke batla ho a phetha. Le leng la mabaka ao e ne e le ho tjhakela Ntjhoneng pele ke kgutlela hae. Ke ile a bollella Mme a ntjhebelle kamora hora ya boraro ha ke se ke bone Ntjhoneng.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Bolo e nyametseng

Hoseng ho hong, Sello le Thakane ba ne ba ya lebaleng la dipapadi ho ilo bapala. Letsatsi le ne le tjhabile. E ne e le letsatsi le letle la ho bapala ka bolo. Ba ile ba ilo lata bolo ya bona e kgubedu, empa e ne e le siyo.
“Bolo ya rona e lahlehile!” ho rialo Sello. “Ha re tle ka tharollo!” ho rialo Thakane.

Ba ile ba sheba ka tlasa banka. Ba se bone bolo. Ba ile ba sheba kamora sefate, empa ba ne ba ntse ba sa bone bolo. Yaba, ba bona mehlala ya maoto mobung.
“Ke nahana hore mehlala ena ke yona lesedi,” ho rialo Thakane.
“Ha re latele mehlala ena re bone,” ho rialo Sello.

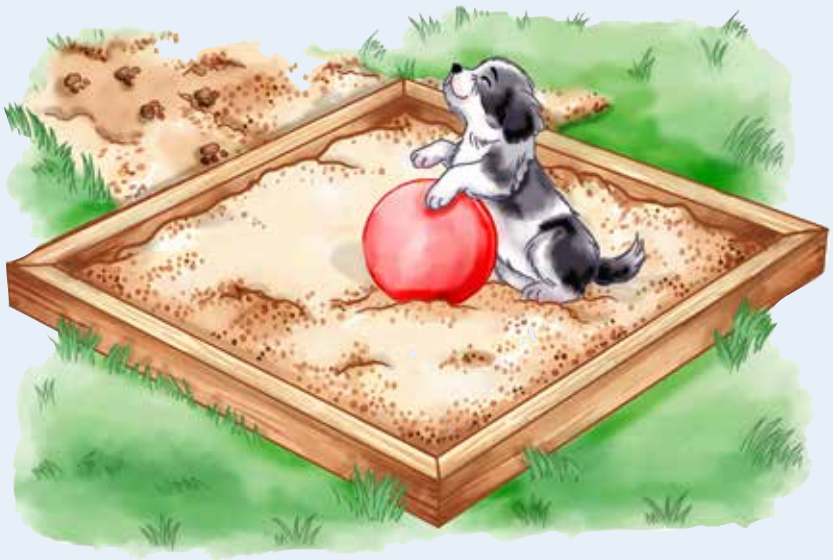

Qetellong, ba ile ba bona bolo ya bona e kgubedu mokoting wa lehlabathe.
Mootlwana o monyenyane o ne o bapala ka yona!
Sello le Thakane ba ile ba tsheha. Ba ne ba le motlotlo hore ba rarollotse sephiri.

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Ho ne ho nyametse eng?

a. Mootlwana
b. Bolo
c. Mokoti wa lehlabathe

2. Thakane le Sello ba ile ba sheba kae?

a. Ka tlasa sefate le kamora banka.
b. Ka tlasa banka le kamora sefate.
c. Ka tlasa mootlwana le kamora mokoti wa lehlabathe.

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

leqhubu	leqheku	maqhubu
maqheku	maqhepe	leqhepe

Bonngwe	Bongata

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Bala mantswe a matelele:

Kopollela lentswe ka bukeng ya hao:

bapadisana

Fumana o sehelle didumannotshi kaofela mela.

bapadisana

Arola dinoko:

ba/pa/di/sa/na

Bala dinoko:

ba-pa-di-sa-na

Kopanya dinoko o bale mantswe:

bapadisana

Pheta ka mantswe:

mafoforotsane
hlohonolofaditse
phopholeditse
maqaqailana

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Tlatsa mantswe a siilweng:

balla dipina isa

1. Banana ba bina _____ tse monate.
2. Mme o _____ lesea leso ngakeng.
3. Malome o _____ bana pale e bukeng.

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

O ka ngola mantswe a makae ka:

Sheba hore na o ka etsa mantswe a makae ka modumo ka mong. Ngola manane ka bukeng ya hao.

hl tl

Etsa polelo o sebedisa a mabedi a mantswe.

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Hlopholla dipolelo di etse moelelo:

1. Bangata bana ke bona ba.
2. Bina bane banana ba a.
3. Mollo o Sello llela.

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Bala mantswe a matelele:

Kopollela lentswe ka bukeng ya hao:

bapadisana

Fumana o sehelle didumannotshi kaofela mela.

bapadisana

Arola dinoko:

ba/pa/di/sa/na

Bala dinoko:

ba-pa-di-sa-na

Kopanya dinoko o bale mantswe:

bapadisana

Pheta ka mantswe:

kapelenyana

nonobetsane

kgabeleditse

manganganyana

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Tlatsa mantswe a siilweng:

ile dilemo ja

1. Monnapule o _____ di nne.
2. Malome wa ka o _____ Gauteng.
3. Ngaka e ile a re a se hlole a _____ diperekisi tse tala.

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

O ka ngola mantswe a makae ka:

Sheba hore na o ka etsa mantswe a makae ka modumo ka mong. Ngola manane ka bukeng ya hao.

tj ll

Etsa polelo o sebedisa a mabedi a mantswe.

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Hlopholla dipolelo di etse moelelo:

1. Yeye yoyo e motala o ya mmala.
2. O Rorisang le motelele o moriri na.
3. Ba dikuku o fa dilamunu le.

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Bala mantswe a matelele:

Kopollela lentswe ka bukeng ya hao:

bapadisana

Fumana o sehelle didumannotshi kaofela mela.

bapadisana

Arola dinoko:

ba/pa/di/sa/na

Bala dinoko:

ba-pa-di-sa-na

Kopanya dinoko o bale mantswe:

bapadisana

Pheta ka mantswe:

fapanyetsanang

majabajaba

kgakeleditse

tekatekanyo

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Tlatsa mantswe a siilweng:

ilo eng enngwe

1. Tseko o … tsoma hosane.
2. O nyonya ntho enngwe le …
3. Ebe thuube ke …?

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

O ka ngola mantswe a makae ka:

Sheba hore na o ka etsa mantswe a makae ka modumo ka mong. Ngola manane ka bukeng ya hao.

kh tsh

Etsa polelo o sebedisa a mabedi a mantswe.

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Hlopholla dipolelo di etse moelelo:

1. Molamu robehile o Tumo wa.
2. Mme ke meme o re Meme le Momo.
3. Lamunu Ona momona o hae ya.

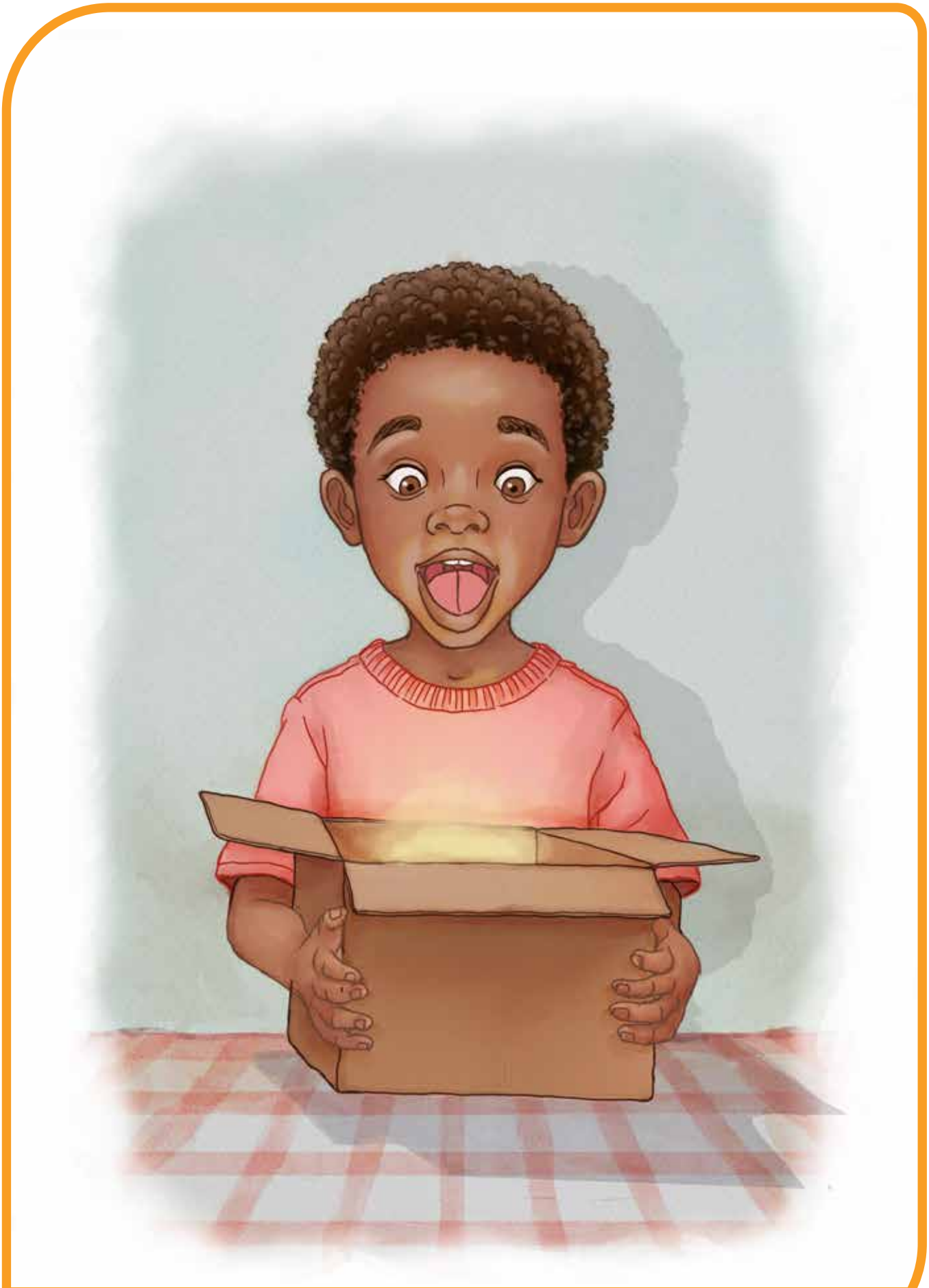

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Bala mantswe a matelele:

Kopollela lentswe ka bukeng ya hao:

bapadisana

Fumana o sehelle didumannotshi kaofela mela.

bapadisana

Arola dinoko:

ba/pa/di/sa/na

Bala dinoko:

ba-pa-di-sa-na

Kopanya dinoko o bale mantswe:

bapadisana

Pheta ka mantswe:

sefahlamahlo

kgodumodumo

thalabodiba

sephethephethe

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

Tlatsa mantswe a siilweng:

hong Lebitso ofe

1. O bua ka Tshepang ____?
2. O hama dikgomo hoseng ho ____ le ho hong.
3. ____ la hae ke Nnyaki.

Ho fetolela se o se utlwang ho se ngolwang

O ka ngola mantswe a makae ka:

Sheba hore na o ka etsa mantswe a makae ka modumo ka mong. Ngola manane ka bukeng ya hao.

nny ng

Etsa polelo o sebedisa a mabedi a mantswe.

Ho fetolela se ngotsweng ho se balwang

Hlopholla dipolelo di etse moelelo:

1. Dikgomo rapolasi na tse ngata o le.
2. Tlotlo heso tlile o.
3. Thakane thabetse ne a Thabo o.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Sekhafotini se nyametseng

Ka nako ya kgefutso, Lefu o ile a bula mokotla wa hae wa sekolo. O ile a sheba ka hare. Sekhafotini sa hae se ne se le siyo. Lefu o ne a ikutlwa a hloname ebile a lapile.
“Sekhafotini sa ka se nyametse.” Lefu a rialo.
Naledi o ile a tlo mo thusa. “Ha re rarolleng sephiri sena.” Ho rialo Naledi.

Lefu le Naledi ba ile ba sheba ka tlasa ditulo le ditafole. Ba ile ba sheba le kamora lemati. Ba ile ba botsa metswalle ya bona, empa ho ne ho sena ya se boneng.

Naledi o ile a bona lesedinyana! Ho ne ho na le mafoforotsane fulurung. Ba ile ba latela mafoforotsane ao a ba lebisang sekgutlong sa ho bala. Sekhafotini sa Lefu se ne se le mmateng. Roto e ne e ja bohobe ba Lefu! Lefu o ile a leleka roto eo. Naledi o ile a phahamisa bohobe boo.

“Roto yane e jele bohobe ba ka!” ho rialo Lefu. “Ke tla ja dijo tsa ka le wena,” ho rialo Naledi.

Ba ne ba thabetse hore ba rarollotse sephiri.

Kutlwisiso

Ngolang dikarabo dibukeng tsa lona tsa mosebetsi.

1. Lefu o ne a na le maikutlo a jwang ha sekhafotini sa hae se le siyo?

a. O ne a thabile ebile a nyakalletse.
b. O ne a hloname ebile a lapile.
c. O ne a kwatile ebile a hloname.

2. Naledi o ile a bona lesedi lefe?

a. Sekhafotini mmateng.
b. Mafoforotsane fulurung.
c. Tweba sekgutlong sa ho bala.

Mabopi/mofoloji

Hlophisa mantswe ka bonngwe le bongata.
Ngola lenane la mantswe ana bukeng ya hao ya mosebetsi.
Seha mola ka tlasa lebopi le bontshang bonngwe kapa bongata.

mme	bonkgono	ntate
bontate	nkgono	bomme

Bonngwe	Bongata

Salang hantle!
Tswelang pele ho bala
letsatsi le letsatsi.

KOTARA YA 2

Mookotaba: Re na le maikutlo

Ntlafatso ya puo:

Thothokiso

Sengolwa se sebedisang mantswe a kgethilweng ka hlooko ho fetisa menahano, maikutlo, kapa ditshwantsho. Hangata dithothokiso di sebedisa morethetho, phetapheto le puo e hlalosang.

Ha ke thabile/qabohile
Ha, ha, ha! (tsheha)
Ha ke utlilwe bohloko
Hi, hi, hi! (lla)
Ha ke kgathetse
Haaaaa! (idimole)
Ha ke kula
O ka utlwa ke se thimula “Heethia!”
Ana ke maikutlo a ka
Le wena o na le ona.

Thothokiso ena e ruta bana ka maikutlo a fapaneng. E ba ruta hore ha ikutlwa ka tsela e itseng ho lokile ho bontsha kamoo o ikutlwang kateng.

Dipale:

Nyasha o kalaneng

Bantu o ngongorehile

Tlotlontswe

kalana:	Sebaka se hlwailweng se phahamisitsweng seo batho ba etsahatsang papadi kapa dipina.
etsahatsa:	Ho tshwantshisa, ho bina kapa ho tantshetsa batho ba shebileng.
ho iteka bokgoni:	Ho leka ho bona hore ebe o kaba karolo ya papadi ya kalaneng kapa lenaneo le itseng.
babohi:	Sehlopha sa batho se shebelletseng lenaneo.
kgahlisa:	Ntho eo etsang hore o kgotse ka ho babatsa ore “Jowe” hobane ntho eo e le ntle kapa e o makaditse.

Tlotlontswe

ho se fumanehe:	Ho se be moo o tshwanetseng hoba teng.
e boletswe:	Ho bolela ho itseng.
kutlobohloko:	Maikutlo a masisapelo ha o lahlehelwa ke motho eo mo ratang kapa o hlahelwa ke tse hlomolang pelo.
tjhebeho:	Tsela eo fahleho sa hao se shebehang ka yona ha o ikutlwa ka mokgwa o itseng.
maikutlo a fapaneng:	Ha o ikutlwa ka tsela tse pedi tsa fapaneng ka nako e le nngwe.

Botsa ba lelapa la hao

Ke ntho efe e etsang o ikutlwe o halefile kapa o kgopisehile?

Ke mang oo o buang le yena ka maikutlo hao?

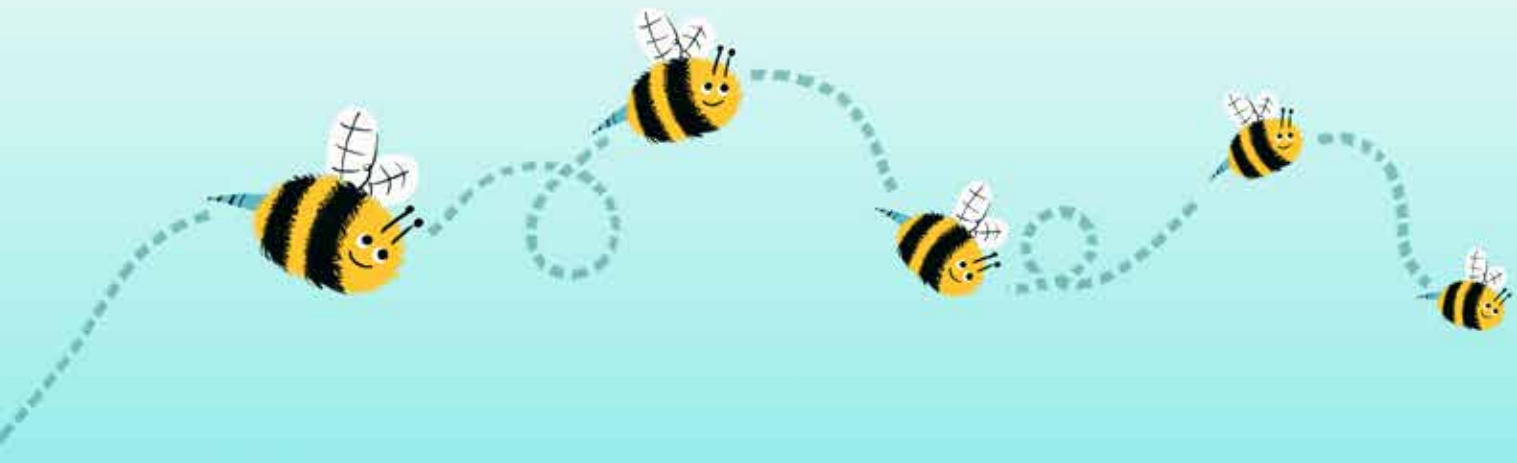

Medumo

Fapanyetsanang ka ho bala medumo eo o lekolang ho e tseba:

a	l	e	k	i
b	m	o	n	u
w	y	d	t	s
r	h	f	p	j
q	kg	ph	qh	sh
th	ng	aa	ee	ii
oo	uu	mm	nn	g
ts	ny	hl	tl	tj
ll	kh	tsh	nny	tlw
tsw	ntsh	mp	jw	nq
gw	kgw	mph	nqh	shw
nth	ngw	kw	nt	lw

Buisana le motswalle wa hao:

1. Ke medumo efe eo o neng o sa e tsebe?
   Ngola lenane la medumo ena ka bukeng ya hao.

2. Ke medumo efe eo o hlokang ho ikwetlisa ho e bala?
   Ngola lenane la medumo ena ka bukeng ya hao.

Ikwetlise ho bala le ho ngola medumo ena:

- Iketsetse dipapetlana tsa medumo tseo o tla di sebedisa lapeng.
- Kopa ho ya hae ka Padiso. Ikwetlise ho bala ho tswa leqepheng lena.
- Kopa ditho tsa lelapa la heno hore ba o bitsetse medumo e fapaneng. Ngola medumo eo fatshe.

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala medumo eo o lekolang ho e tseba:

ala	hae	baka	padiso	hobane
nahana	letsatsi	moo	bala	jwang
rialo	haholo	motho	fumana	ikutlwa
ipotsa	yena	ntse	nkgono	jwale
ebile	mphile	nqala	kaofela	sheba
kotara	fihla	bolella	botsa	ngata
utlwa	bohlokwa	baesekele	atisa	tsamaya
araba	matha	sehlopha	monghadi	mmoho
tlameha	etsang	moya	buang	qetellong
maikutlo	bokgoni	fatshe	ekare	nengneng
bohloko	lebitso	ntshaba	tsohle	fumane
hweletsa	mmele	eitse	bososela	atisa

Buisana le motswalle wa hao:

1. Ke medumo efe eo o neng o sa e tsebe?
   Ngola lenane la mantswe ana ka bukeng ya hao.

2. Ke mantswe afe ao o hlokang ho ikwetlise ho a bala?
   Ngola lenane la mantswe ana ka bukeng ya hao.

Ikwetlise ho bala le ho ngola mantswe ana:

- Ikwetlise ho qapodisa mantswe ao o sa a tsebeng.
- Kopa ditho tsa lelapa la heno hore ba o bitsetse mantswe a fapaneng. Ngola mantswe ao fatshe.

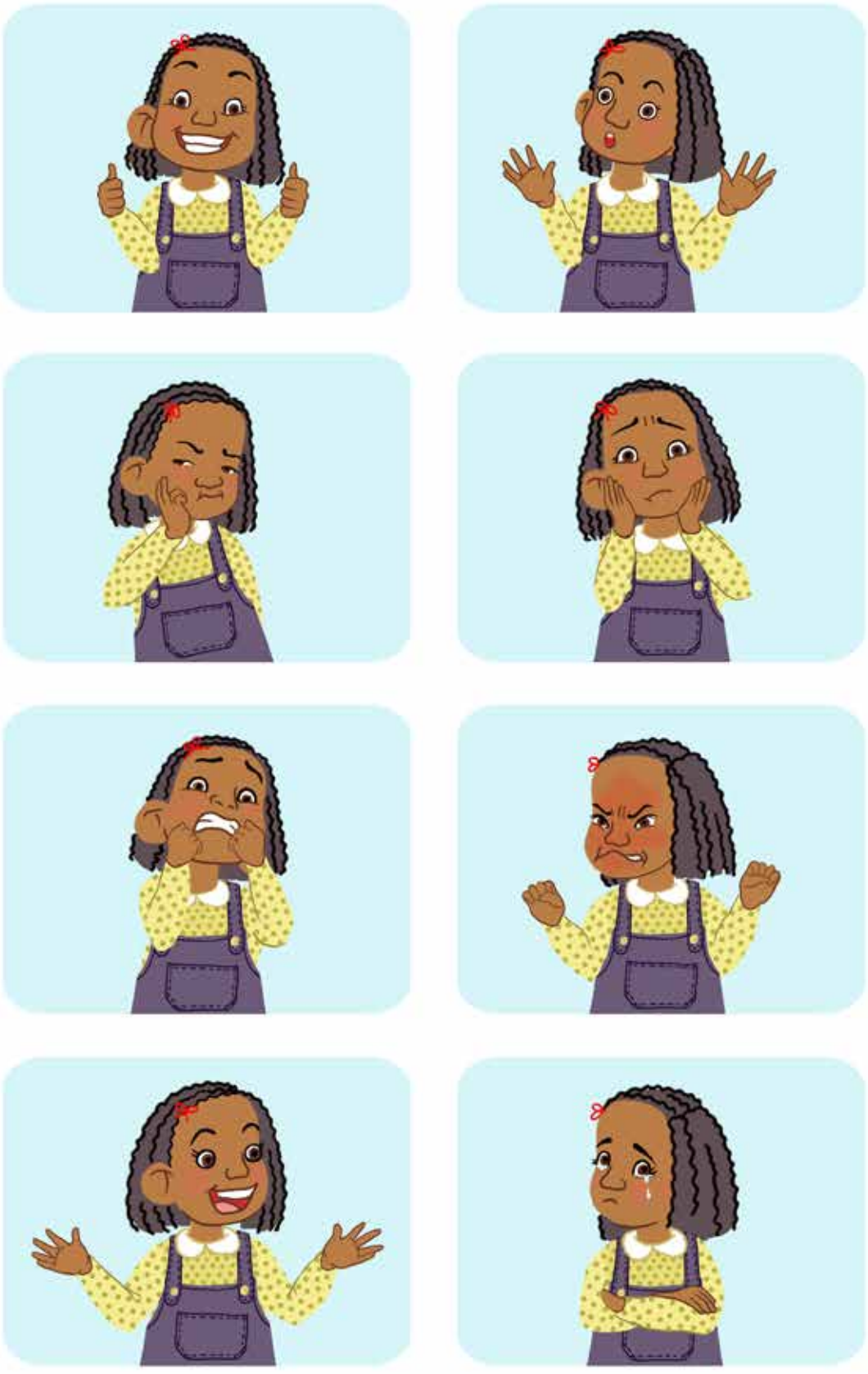

Mookotaba: **Re na le maikutlo**

Mofoloji

- Kotareng ya 1, re ile ra hlophisa mantswe ka Bonngwe [1] le Bongata [2+]
- Kopollela mantswe a latelang bukeng ya hao.
- Phethela manane ka ho kenya mantswe a Bonngwe le Bongata a siilweng.

Bonngwe [1]	Bongata [2+]
motso	_____
letlalo	_____
_____	matsatsi
nonyana	_____
_____	banyadi
monyako	_____
khefi	_____
khaete	_____
_____	mokhukhu
phofu	_____
pholo	_____
_____	diphala

Buisana le motswalle wa hao:

1. Ke karolo efe ya lentswe e bontshang hore le bonngweng kapa bongateng? Ngola lenane la dikarolo tsa mantswe ana ka bukeng ya hao.

O ntse o hopola?

Re a bitsa ‘mabopi/dimofime’.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo.
Bala ho fihlela o kgona ho bala ntle le ho etsa diphoso.

Tshepo o na le katse. Tshepo o bona katse e hloname. E ne e lapile. E ne e batla dijo. “Ntate, katse ya ka e hloname,” ho rialo Tshepo. Ntate o ile a bula raka. A ntsha lekotikoti la dijo tsa katse. Katse e ile ya bona Ntate, ya atamela, ya phahamisa mohatla. E a tseba e tlo fumana dijo.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo.
Bala pale ka lebelo le nepahetseng, jwaloka ha o bua:

Tshepo o na le katse. Tshepo o bona katse e hloname. E ne e lapile. E ne e batla dijo. “Ntate, katse ya ka e hloname,” ho rialo Tshepo. Ntate o ile a bula raka. A ntsha lekotikoti la dijo tsa katse. Katse e ile ya bona Ntate, ya atamela, ya phahamisa mohatla. E a tseba e tlo fumana dijo.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo.
Bala pale ka maikutlo:

Tshepo o na le katse. Tshepo o bona katse e hloname. E ne e lapile. E ne e batla dijo. “Ntate, katse ya ka e hloname,” ho rialo Tshepo. Ntate o ile a bula raka. A ntsha lekotikoti la dijo tsa katse. Katse e ile ya bona Ntate, ya atamela, ya phahamisa mohatla. E a tseba e tlo fumana dijo.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ke na le maikutlo

Ke kgona ho utlwa dintho tse ngata. Ke kgona ho utlwa bohloko. Nka halefa. Nka nyakalla. Ke a hlonama ha sebapadiswa sa ka se lahlehile. Ke a hlonama ha ke tswile kotsi. Ke a hlonama ha ke hlololeletse mme wa ka.

Ka nako tse ding nka kwata. Ke ne ke kwatile ha mme a ne a hana ke etse ho itseng. Ke ne ke kwatetse ntate wa ka ha a ne a sa ntlela ntho e monate. Ke ne ke kwatile ha ntja ya ka e ne e ntomme itseng.

Hangata ke ikutlwa ke thabile. Ke tlala lethabo ha ke bina, ha ke matha le ha ke sesa. Ke thaba haholo ha ke orile letsatsi. Ke thabela ho ba mmoho le mme le ntate wa ka.

Wena o hlonama neng? O halefiswa ke eng? O thabiswa ke eng?

Kutlwisiso

Kopolla o phethele dipolelo tseng:

1. Ke hlonama ha...

2. Ke halefa ha...

3. Ke thaba ha...

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

mmamotse	mmadijo
mmantwa	mmalerato

_____ o rata dijo.

Medumo

Fapanyetsanang ka ho bala modimo:

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

tjhoko
motjha

Ho enkhouda

Fumana mantswe kaofela temeng a sebedisang:

tj tjh

Ngola lenane la mantswe ana ka bukeng ya hao.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mokotjo o balehile ha a qeta ho tjhesa naha.

Naha e a tjha!

Kajeno letsatsi le tjhabile. Ho tjhesa haholo. Malome Mokotjo o ne a tsamaya le motjhana wa hae. Tseleng ba ile ba bona banana ba bararo. Ngwanana e mong o ne tjheka mokoti. Ha ba bang bona ba ne ba fothola dihlahla.

Malome Mokotjo le motjhanae ba ne ba ipotsa hore banana bana ba etsa eng. Ba so ye le kae ba ile ba ultlwa e mong wa banana bao a re, Itjhuu! Eitse ha ba re mahlo tloha ba ile ba bona malakabe a makgubedu. “Naha e a tjha, Naha e a tjha!” ho hweletsa banana bao ebile ba baleha.

Medumo

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo ena:

+

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

ntjh	ntjha
ntjhe	ntjho

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

kentjhala
lontjhosa

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo

Banana bane ba tjhesitseng naha, ba ne ba ntjhaketse maobane.

Ntjhoneng o ne a ntjhebile hampe maobane a sa batle ho bapala le nna. Ke ne ke bile ke bona eka o batla ho ntjhapa. Maobane ke ne ke mo tjhaketse habo re bapala hamonate. Ebe hobaneng a ntjholositse kajeno.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

n	tjh	s	e	sh	th
t	a	l	ntjh	ts	o

tjh-e-l-e-t-e
ntjh-o-l-o-s-a

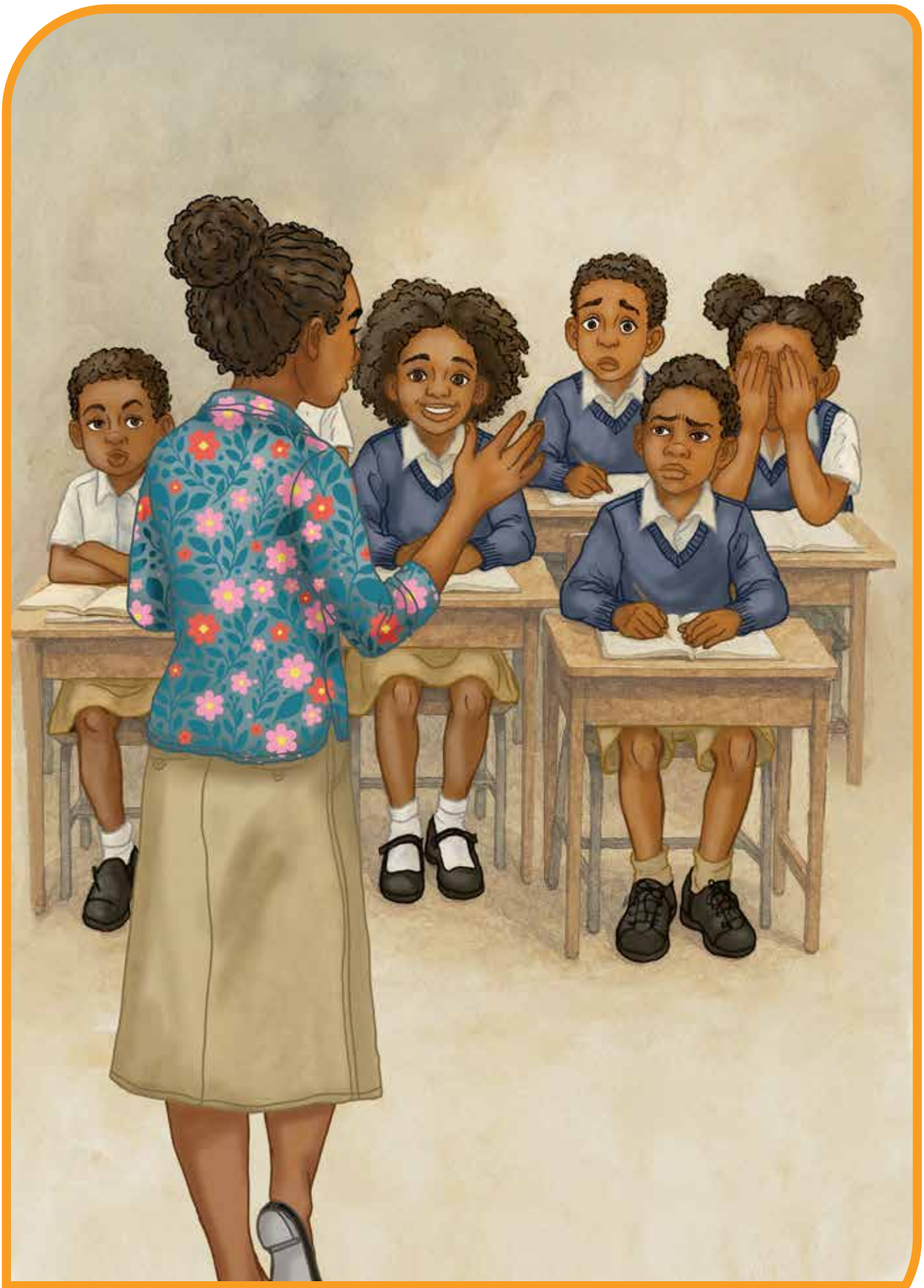

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Medumo

Fapanyetsanang ka ho bala modimo:

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

tlhase
ditlhaku

Ho enkhouda

Fumana mantswe kaofela temeng a sebedisang:

th tlh

Ngola lenane la mantswe ana ka bukeng ya hao.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Motlhabane le Tlholo ke dithaka tsa Mothibi.

Tlharantlhope le Tlhalefo

Maobane Tlharantlhope le Tlhalefo ba ne ba re etetse. Ba ne ba etile ho tswa kwana Tlhabane. Tlhalefo o re ba tletse ditlhophiso. Tlharantlhope yena o re ba tletse ditlhodisano. Ke a ipotsa ke ditlhophiso tsa eng tseo Tlhalefo a buang ka tsona.

Tlhalefo ke motho ya tshabang tshila hoo a dulang a itlhotlhora. Ke ile ka bona kamoo ditlhafu tsa hae di neng di le putswa ka teng ha a ntse a itlhotlhora. Tlharantlhope o ile a mo tsheha. Empa Tlhalefo ha a ka a mo hopotsa ka tlhabela ya hae.

Medumo

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo ena:

+

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

tlhw	tlhwe
tlhwa	tlhwi

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

retlhwa
yotlhwa

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Mme o ile a hlalosa hore tlhware ke mofuta wa noha.

Bekeng ena re ithutile ka motswako wa modumo ‘tlhw’. Modumo ona ha o a tlwaeleha. Ebile ha o na mantswe a mangata. Mantswe a mabedi ao ke a fumaneng ke tlhware le ditlhware.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

tlh	w	a	ts	ng	e
nn	sh	r	kg	q	qh

tlh-w-a-r-e
tlh-w-a-tlh-w-a

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Bososela o be o sosobanye sefahleho

Ha ke thabile ke a bososela. Ha ke hloname ke a sosobanya sefahleho. Ha o mpona ke bososela ke thabile. Ha o mpona ke sosobantse sefahleho ke hloname.

Mme o re ho sosobanya sefahleho ke pososelo e shebileng fatshe. Na o nahana hore ho sosobanya sefahleho ke pososelo e shebileng fatshe?

Ntate o re pososelo e jwaloka korone. A re pososelo e tla etsa o kganye. A re pososelo e tla etsa hore o shebahale.

Ntatemoholo a re pososelo e jwaloka kganya ya letsatsi. Pososelo e ka o thabisa.

Empa nkgono wa ka yena o re ke se bososele ho feta tekano. Ke se bososele ha ke sa thaba. Ke se bososele ha ke hloname. Ke se bososele ha ke sa ikutlwe hantle.

Kutlwisiso

Ngola dikarabo ka bukeng ya hao:

1. **Ke mang a itseng pososelo e jwaloka kganya ya letsatsi?**
   ...o itse pososelo e jwaloka kganya ya letsatsi.

2. **Ke mang a itseng pososelo e jwaloka korone?**
   ...o itse pososelo e jwaloka korone.

3. **Ke mang a itseng ho sosobanya sefahleho ke pososelo e shebileng fatshe.**
   ... o itse ho sosobanya sefahleho ke pososelo e shebileng fatshe.

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

monnamoholo	ntatemoholo
mosadimoholo	taumoholo

Tlhalefo o dula le nkgono le _____.

Mookotaba: Re sebedisa thekenoloji

Ntlafatso ya puo:

Qotso

Sengolwa se sebedisang mantswe a kgethilweng ka hlooko ho fetisa menahano, maikutlo, kapa ditshwantsho. Hangata dithothokiso di sebedisa morethetho, phetapheto le puo e hlalosang.

"Nahana habedi pele o tobetsa!"

Germany Kent

Nahana habedi ka seo o batlang ho arolelana ka sona ho marangrang. Ho ka ho thusa ho qoba diphoso, o sireletsehe, le ho nahana maikutlo a ba bang. Pele o tobetsa, o lokela ho ipotsa dipotso tse latelang: Ke nnete? Eka utlwisa motho e mong bohloko? Ke batla batho kaofela ba e bone?

Dipale:

Tshenolo o sebedisa inthanete

Naledi o sebedisa sikirini

Tlotlontswe

ho etsa dipatlisiso:	Ho fuputsa kapa ho batla lesedi le itseng ka ho ngola mantswe kapa mabitso a seo o se batlang founung kapa khomphutareng.
theko e hodimo:	Ha ntho e itseng e hloka tjhelete e ngata ho rekwa.
inthanete:	Marangrang a hlophisitsweng ho kgokahanya difounu le dikhomphutara ho thusa batho ho fumana lesedi le ho bua le batho.
datha:	Seo re se rekang e le hore re kgone ho sebedisa inthanete difounung tsa rona. E o dumella hore o shebelle dividio, ho romela melaetsa le ho etsa dipatlisiso ho marang-rang.
sekirini:	Karolo ya founu, khomphutara kapa thelebeshene e sephara eo ditshwantsho le mantswe a bonahalang teng.

Tlotlontswe

ho tjamela:	Ho sheba ntho e itseng nakwana o sa qamake.
ho nka karolo:	Ho ba le seabo kapa ho ntho e itseng le batho ba bang.
motsotso:	Nako e kgutshwanyane haholo eo e leng karolo ya hora.
thekenoloji:	Ntho eo batho ba e sebedisang ho ba thusa ho ba nolofaletsa dintho, jwaloka ho ithuta, ho bua le batho ba bang, kapa ho rarolla mathata a bona.
sesebediswa:	Ntho eo re e sebedisang ho etsa mosebetsi. Mohlala, pentsele ke sesebediswa sa ho ngola, mme komporo ke sesebediswa sa ho thaepa.
tobetsa:	Ho penya konopo ya maose wa khomphutara, sekirining sa founu, kapa sesebedisweng se feng kapa se feng hore se etse ho itseng, jwaloka ho bula molaetsa kapa papadi founung.
boqhekanyetsi:	Ha motho a leka ho o nkela tjhelete kapa ho fumana dintlha tsa bohlokwa tsa hao.

Botsa ba lelapa la hao

Ke mofuta ofe wa thekenoloji oo o neng o sebedisa ha o ne le ngwana?

Thekenolji e fotohile jwang ho tloha ha o ne o le ngwana ho fihla ha jwale?

Medumo

Fapanyetsanang ka ho bala modimo:

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

nngolla
nngala

Ho enkhouda

Fumana mantswe kaofela temeng a sebedisang:

ll nng

Ngola lenane la mantswe ana ka bukeng ya hao.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Moeti o ile a nngala ha ke hana ho mo kadima tjhelete.

Motswalle Hloni o a nngolla

Bekeng e fetileng ke ne ke sa ya sekolong. Ke ne ke le siyo ha ho ngolwa Pitsetso. Mofumahadi Mokotjo o ile a mpolella hore o tlo nngodisa ke le mong. Ke ne ke sa kgone ho ngola hobane letsoho la ka le ne le ntse le opa. Hloni o ile a re o tla nngolla.

Ke ne ke nahana hore Mofumahadi o tla hana hore Hloni a nngolle. O ile a qalella ho mpiletsa mantswe. Ha a qeta ho mpitsetsa, ke ne ke bolella Hloni ditlhaku tseo a lokelang ho di ngola ka ho latellana. Hloni o lekile ho nngolla ka makgethe.

Medumo

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo ena:

+

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

nngw	nngwe
nngwa	nngwi

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

nngwee
thelanngwa

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Moeng ha a tsebe hore nngwe kopanya ka nngwe ke pedi.

Re ile ra lokela ho kena ka phaposing ka bonngwe hore re ngole mabitso a rona bakeng sa tekolo. Eitse ha re ntse re kena ka bonngwe jwalo, Dieketseng o ile a re ke mo kadime pene ya ka. Ke ile ka mmolella hore ke na le pene e le nngwe to, ka monwana.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

nng	w	tl	k	tlw	a
tl	l	ny	p	n	ts

nng-a-l-a
nng-w-a-p-a

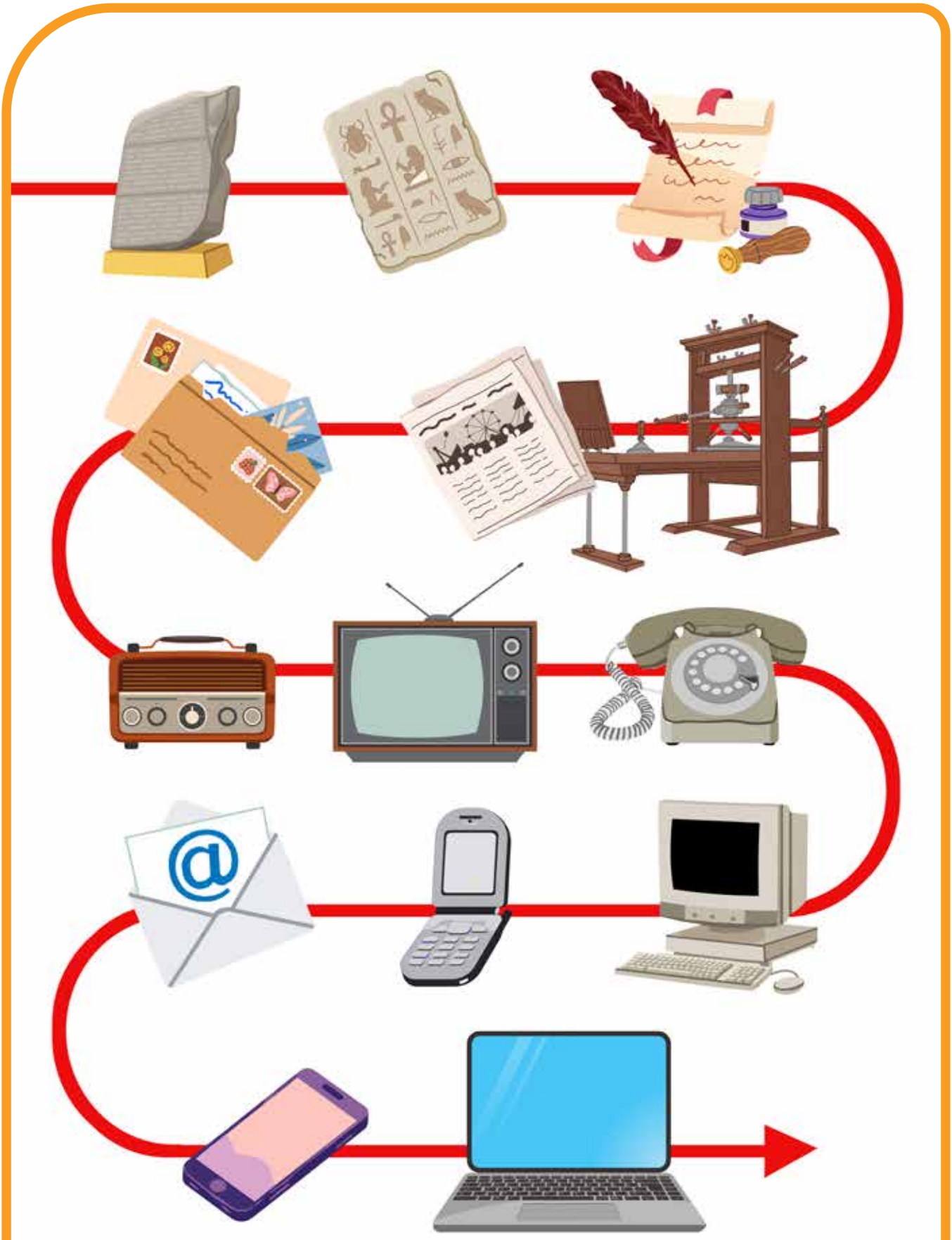

Mookotaba: **Re sebedisa thekenoloji**

Medumo

Fapanyetsanang ka ho bala modimo:

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

pii
siile

Ho enkhouda

Fumana mantswe kaofela temeng a sebedisang:

kg ii

Ngola lenane la mantswe ana ka bukeng ya hao.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ke mang a tiisitseng marapo a Tiisetso a dieta?

Lemati le tiileng

Ntata Tiisetso o siile Matiisetso. O mo siile hanghang ka mora pii. Matiisetso o ne a batla ho mo latela. O ile a re o bula lemati, empa le ne le tiile. Le ne le tiile hoo a neng a sa kgone ho ipulela lona.

Matiisetso o ile a bitsa Tiisetso a tlo mmulela lemati. Tiisetso o ile a dieha empa o ile a tla. Lemati le ne le ntse le hana ho buleha. Ntata Tiisetso o ne a le tiisitse hoo le Tiisetso a neng a hloleha ho le bula. Ke a ipotsa o ne a le tiiseditseng.

Medumo

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo ena:

+

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

sw	swe
swa	swi

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

saswabi
swamabi

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Tiisetso o ne a swabile nko ho feta molomo.

Motswala wa ka Dipuo o re etetse. Dipuo ke leswefe. O a rateha ebile o ipela ka boswefe ba hae. Motswala Dipuo o rata ho swenya. Mme o ile a mmolella hore a tlohele ho dula a swentse o iketsa mobe. Le nna ha ke e rate ntho ena ya ho swenyetsa batho.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

s	w	ii	ph	ts	d
kh	e	s	ny	a	l

s-ii-l-e
s-w-e-ny-e-ts-a

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Monyaka ka thabolete

Rethabile o na le thabolete. O tlanyatsa sekirini. Tlanya, tlanya, tlanya. Papatso e a runya. O kgona ho e bala! O kgona ho bala tema: 'Tlanyatsa hore o be mohlodi!' A etse eng? Na a tlanyatse papatso?

Rethabile o tlanyatsa App eseng papatso. O tlanyatsa papadi. Ke papadi e monate empa ha e bonolo. O lokela ho tlanyatsa kapele. Hore a hlole o lokela ho tlanyatsa, tlanya, tlanya ka potlako!

Rethabile o rata papadi eo. Ha ho bonolo ho hlola empa e a thabisa. Ha a tlanyatsa, ho hlaha matheba. O tlanyatsa matheba ao a thubehe thu, thu, thu!

Kamora moo Rethabile o tlanyatsa App ya mmapa. Mmapa o a hlaha. Rethabile o bala mmapa. Bona! Ke mmapa wa mmila. Rethabile o nahana hore ke ntho e kgahlisang.

Thabolete e na le App ya ho penta. Rethabile o penta thaboleteng. Rethabile o a penta, a pente ebe o a e hlakola. O kgona ho penta a sa etse bohlaswa.

Rethabile o rata App ya dibuka ka ho fetisisa. App ya dibuka e na le dibuka tse lekgolo. O kgona ho bala, a badisise. Ke ya mantlha.

Kutlwisiso

Kopolla o phethele dipolelo:

1. **Rethabile o kgona ho penta kantle le ho etsa _____ thaboleteng.**
2. **Rethabile o rata App ya _____ ka ho fetisisa.**
3. **Rethabile o bapala papadi e monate. O a tlanyatsa ebe _____ a a thubeha.**

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

ntlohadi	tonanahadi	qubuhadi	leotohadi

Ho thata ho fumana dieta tse lekanang _____ lena la hao.

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

nta	twe	ntwa
nte	twa	ntwe

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

ntena ntomile ntatisa ntukisetsa
tweba twatla twatsi twatlatsa

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Mantwa o a ntena. O rata ntwa. Maobane o ne a batla ho lwana le nna. Ebile o batlile a ntoma. Nteboheng o ile a leka ho ntwanela. Ke nahana ekabe a ntomme ha Nteboheng a ne a sa ntwanela. Nteboheng o ile a re re tsamaye. O ne a ntatisitse. Tseleng re ile ra utlwa twatla. Yaba re bona tweba e tjhobela ka mora dithupa. “Ebe tweba eo e robile enngwe ya dithupa tseo?” Ntebo a mpotsa.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: nt, tw, ntw

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. tenna
2. tlatwatsa
3. tsentwane
4. lekisante

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Re kena sekolo sa Ntataise. Ntate wa Ntai o ruta teng. Ntai o ne a ntatisitse ka Mantaha. Re ile ra kopana le Mantwa. O ile a qala ntwa. Ntai o ile a ntwanela. Mantwa a tla a nteka!

Ke ile ka utlwa a nteka. O ile a leka ho nteleka ka phaposing. Ke a ipotsa hobaneng Mantwa a rata ntwa hakaana.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

n	t	w	b	i	ts
ll	ng	f	e	d	a

d-i-t-w-e-b-a
n-t-e-ll-e-ts-e

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

ba	ji	bja
be	jo	bje

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

bjatla bjatlanya bjatlantse bjabjaretsa
bja bjatlanyo bjabjaretso bjaratsa

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Nyamatsane e ile ya bjabjaretswa le masapo ke taumoholo.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: b, j, bj

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. tlabja
2. nyatlabja
3. bjantsetla
4. rebjatsabja

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Ntja ya Sello Bobi e jele masapo a mangata.

Ntja ya Sello e ile ya bjabjaretsa nama ya kgoho mmoho le masapo a yona. E ne e se e le nako e telele e qetetse ho ja. Sello o ile a bjatlanya founu ya hae ha mme a ne a re a e behe fatshe. Re ile ra utlwa feela ho re bjatla! “Sello tlohela ho bjatlanya dintho ha o halefile,” ho rialo mme.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

b	j	tl	ny	a	nts
n	r	d	e	n	o

b-j-a-tl-a-ny-a
b-o-b-o-r-a-n-e

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Lebidi

Nahana ka lebidi. Lebidi la baesekele. Lebidi la bese. Lebidi la teraka. Mabidi a a potoloha. Mabidi a tsamaisa dintho. Re ka tsamaya kapele haeba re na le mabidi.

Nahana baesekele e se nang mabidi. Nahana bese e se nang mabidi. Nahana teraka e se nang mabidi. Di tla tsamaya jwang? Di keke tsa tsamaya. Re hloka mabidi.

Kgale kgale, re ne re se na mabidi! Na o ka nahana ka nako eo ho neng ho se na mabidi? Ebe ho ka ba jwang? Ebe ho ne ho ka ba jwang ha ho se na mabidi?

O ne o ka palama pere. O ne o ka palama nku. O ne o ka palama pudi. Kgomo, nku le pudi ha di na mabidi. Di kgona ho tsamaya kantle ho mabidi.

O ka sebedisa maoto a hao. Maoto a hao ha se mabidi. Maoto a hao a kgona ho itsamaisa. Ha o hloke mabidi ho tsamaya.

Re sebedisa mabidi hangata. Ho thata ho nahana ka nako eo ho neng ho se na mabidi.

Kutlwisiso

Kopolla o phethele dipoleo:

1. Ho ne ho tla ba jwang ha ho ne ho...

2. Ho thata ho nahana ka...

3. Re ka tsamaya kapele haeba...

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

madulammoho	basebetsimmoho
mosebetsimmoho	majammoho

Matitjhere a Ntataise ke _____.

Mookotaba: Re latela ditaelo

Ntlafatso ya puo:

Qotso

Sengolwa se sebedisang mantswe a kgethilweng ka hlooko ho fetisa menahano, maikutlo, kapa ditshwantsho. Hangata dithothokiso di sebedisa morethetho, phetapheto le puo e hlalosang.

"Batho ba tla latela mohlala wa hao pele ba ka latela ditaelo tsa hao."

Mohlokalebitso

Batho ba atisa ho etsa seo o se etsang, eseng seo o se buang kapa ditaelo tsa hao. Ho bohlokwa haholo hore maphelo a rona le dintho tseo re di etsang ebe mohlala o motle ho ba bang.

Dipale:

Dula o bolokehile Lehlohonolo!

Mohale lebopong la noka

Tlotlontswe

kgoro:	Tsela e patisaneng kapa e kgutshwane.
patisane:	Ha e kgolo, e sesane pakeng tsa mahlakore.
ho hlokomedisa:	Ho elelliswa motho e mong ka kotsi e ka ba hlahelang mme ba hlokomele.
kotsi:	Ntho e itseng e ka o lematsang.
lebopo la noka:	Sebaka moo se bontshang botebo ba noka.
sebete:	Ho ba le maikemisetso a ho etsa ntho e itseng le ha o ikutlwa o na le letswalo..
ho phephetswa:	Ha motho e mong ao qholotsa ho etsa ntho e itseng e bontshang o le sebete, e bowatla, kapa e sehisang letswalo.
ho phallela:	Metsi a phalla butle-butle ho etsa molapo.

Tlotlontswe

ditaelo:	Melao kapa ditshupo tse o hlalosetsang hore o etse ntho jwang kapa hore o etse eng.
bolokeha:	Ho bolokeha kotsing e ka o hlahelang.
ho lekeha:	Ho ikutlwa eka o batla ho etsa ho itseng, le ha o tseba ebile ha o a tshwanela le hore o e etse.
letswalo:	Maikutlo ao o bang le ona a ho tshaba ha o nahana hore ho na le ntho e ka o lematsang kapa e o tshosang.

Botsa ba lelapa la hao

Na o ka nahana ka nako eo ho latela ditaelo ho ileng ha o thusa hore o dule o bolokehile?

Na o ka nahana ka nako eo o sa latelang ditaelo? Ho etsahetseng?

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

pha	mphe	mpi
pho	mpho	mpo

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

pheko phofo phala phefumoloha
momona mamarela memela manamisa

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Mampho o ile a phaphama ha Pheko a mo phaphamisa ka lesela le metsi. O ile a phahama phateng eo a neng a robetse ho yona. Omphile o ile a phaphatha matsoho a mminela pina ya tsatsi la tswalo. Pheko o ne a phasaphasa a batlana le ho itseng. O ne a batla mpho ya Mampho eo a neng a e patile.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: ph, mph, mp

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. maphopho
2. lemphi
3. mpopo
4. phamapha

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Mpho le Omphile ke bana ba Mme Mampho.

Ke ne ke memme Mpho le Omphile moketeng wa ka wa tswalo. Ba ne ba tlile ka dimpho. Mpolokeng ke yena a neng a phutholla dimpho tseo. Mpho ya Omphile e ne e phatsima. E ne e le sefaha se phatsimang. Mpho yena o mphile mpho ya buka.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

ph	m	p	h	e	k
ny	o	sh	a	w	l

m-ph-e-h-e-l-a
l-e-ph-a-k-o

Mookotaba: **Re latela ditaelo**

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

sha	shwe	wa
she	shwe	wu

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

sheba shobile seshabo leshala
shwalane shweshwe seshweshwe shwashwatha

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Maleshwane o rata ho shwashwatha.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: sh, shw

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. llashwe
2. nelashwa
3. shwathashwa
4. shweseshwe

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Mamoshweshwe o apere seshweshwe se setle.

Ke ne ke shebile Maleshwane a neng a hlwaile tsebe kateng. Ntate o ne a re balla pale ya Morena Moshwashwila. Morena Moshwashaila e ne e le morena ya mosa. O ne a sa rate leshano. O ne a dula a shanotsa batho ba neng ba bua leshano.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

sh	w	tl	n	nn	ts
ll	a	th	e	b	m

sh-w-a-sh-w-a-th-a
sh-e-b-e-ll-e-ts-e

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Dula o bolokehile!

O lokela ho dula o bolokehile. Ha o tshela mmila, hore o se ke wa thulwa! O lokela ho sheba ka letsohong le letshehadi le ka ho le letona.

O seke wa sesa ntle le haeba o na le motho e moholo. O ka sesa le mme wa hao. O ka sesa le ntate wa hao. Empa o lokela ho kopa. Ha o batla ho sesa o lokela ho kopa.

Ha o ya kantle o ilo bapala, o bolelle motho ya moholo. O ka bolella mme wa hao. O ka bolella ntate wa hao. O ka bolella nkgono wa hao. O se ke wa tswela kantle ntle le ha eba o bolelletse motho ya moholo.

Ha o ya lebenkeleng le mme wa hao, o lokela ho dula o le pela hae. Ha o ya lebenkeleng le ntate wa hao, o dule o le pela hae. O ka lahlela ha o tsamaela hole le bona! Ha o utlwa eka o lahlehile, o bolelle motho ya moholo. Ha o nahana hore o lahlehile, o eme mme o bolelle motho ya moholo.

O leke ho hopola aterese ya heno. Hore etsetsa hore ha o lahleha, o kgona ho bolella motho ya moholo aterese ya heno.

Bosiu o lokela ho dula o tsamaya le motho ya moholo. Bosiu, re dula re bolokehile lapeng. O ka lahleha bosiu!

Dula o bolokehile. O lokela ho etsa bonnete ba hore o dula o bolokehile.

Kutlwisiso

Kopolla o be o phethele dipolelo tsena:

1. Ha o ya kantle o lo bapala, o lokela ho...

2. O leke ho hopola...

3. Ha o tshela mmila, o lokela ho...

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

botebo	bophahamo	bophara	botelele

_____ ba letamo lena bo kotsi.

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

kga	kgwe	ko
kge	kgwa	ka

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

kgopane makgakga kganna kgapukgapu
kgwedi kgwathile lekgwaba kgwakgwathela

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Makgabo le Kgabo ke bao ba tseleng. Ke ba qetetse kgweding e fetileng. Kgabo o ne a kganna koloi e kgubedu. Ke ile ka fumana nako ya ho mo lakaletsa kgapukgapu ya mahlohonolo. Lekgwaba le ile la feta le tlatsitse lerata ha ntse re bua. Le ne le re, “Kgwa, Kgwa, Kgwa!”

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: kg, kgw

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. kgwamo
2. mokgo
3. thakgwa
4. lelokgo

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Kgabo o kgutlile le makgolo a mabedi a diranta.

Kgomotso o kgutlile a sa ja. O ile a re o kgotse ha a batle dijo. Ho a makatsa hobane o ne a bonahala a kgalletse dijo tseo ke neng ke di ja. Mme o ile a mo kgalemella ho ikgwabitla. Manala a hae a ne a kgwakgwathetse seretse seo a neng a bapala ka sona kantle.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

kg	w	p	h	q	a
sh	p	s	oo	j	m

m-a-kg-a-kg-a
kg-w-a-s-a

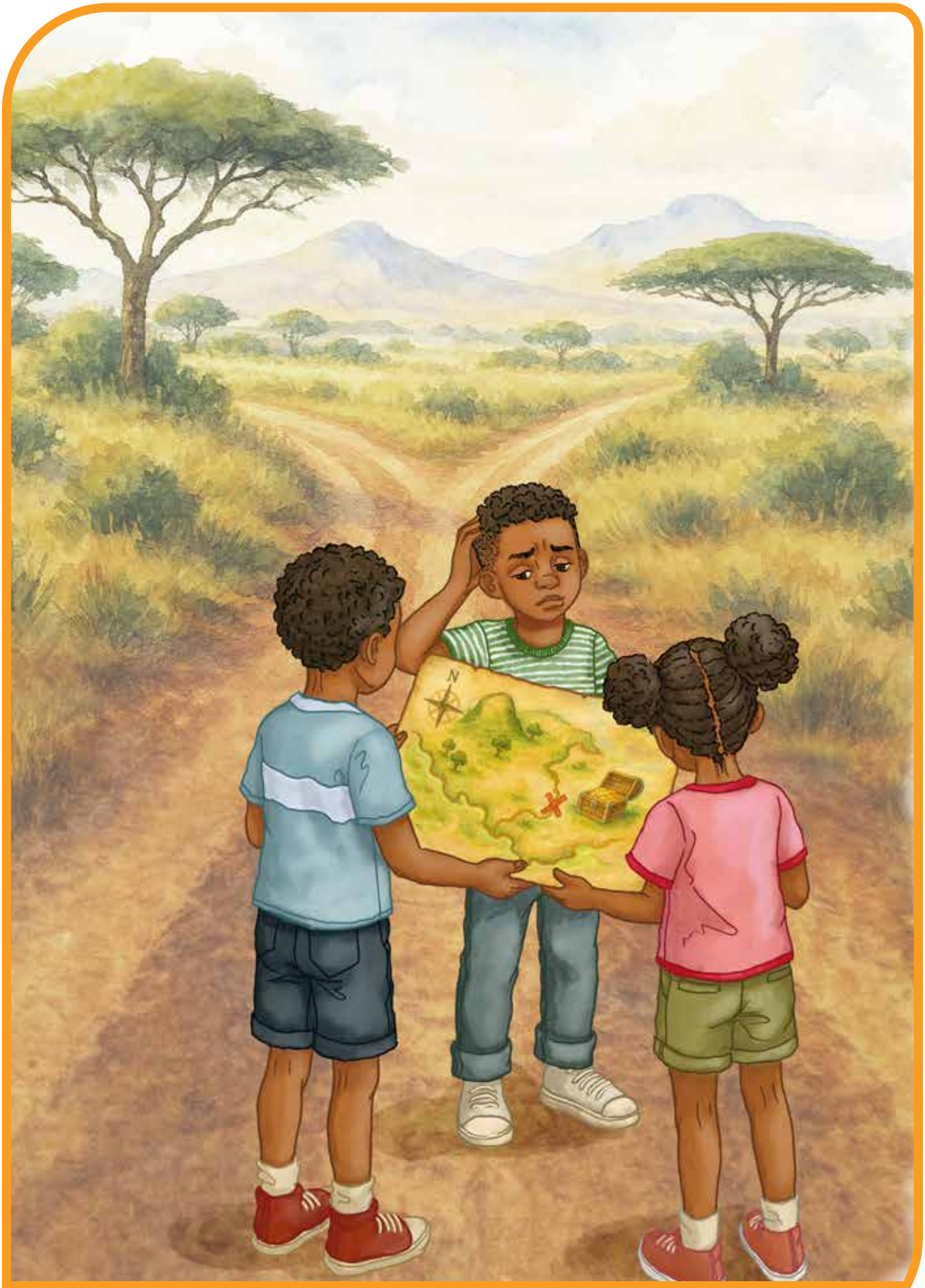

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

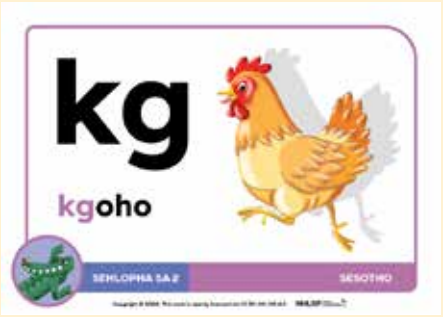

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

nkge	nkgwa	no
nkga	nkgwe	na

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

nkgama nkgolwa nkgadisa nkgelletse
nkgwasitse nkgwesa nkgwathele nkgwesitse

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Mmokgo o nkgelletse metsi a phodileng. Metsi ao a ne a le ka nkgong yane e dutseng rakeng. O ka se nkgolwe ha ke o bolella hore a ne a phodile eka a tswa ka sehatsetsing. Kamora moo ke ile ka mo kopa a nkgwathele ntho eo ke tlo itshasang molomo ka yona. O tlile a nkgwathetse e ngata haholo. “Hao Mmokgo, ke tlo etsang ka e ngata tje?” ka mmotsa.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: nkg, nkgw

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. onkg
2. nkgamane
3. sankgwa
4. tsesinkgwe

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Ho nkga monko o mobe ka ntlwaneng.

“Ho nkga eng ka mokgorong?” ho botsa ntate. Ntate o ile a lo lekola hore ke eng ena e nkgang hampe hakana. Ntate o ile tswela pele a leka ho fofonela ho fumana hore na monko eo o tswa kae. Eitse ha a tjhetjhisa raka, re ile ra bona mankgane o shweleng o nyeunya diboko.

Ho enkhouda

n-kg-w-a-th-e-l-a
n-kg-i-s-a

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

n	kg	w	i	a	s
tl	y	hl	l	th	e

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Motho ya moholo eo o mo tshepang

Ngwana o lokela ho ba le motho ya moholo eo a mo tshepang. Motho eo e ka ba mme wa hao. E ka ba ntate wa hao. E ka ba nkgono wa hao. Motho ya moholo eo o mo tshepang o tla etsa o dule o bolokehile.

Moeketsi o ne a ile lebenkeleng. Monna e mong o ile a re ho yena, “Ha re tsamaye!” Moeketsi o ile a ikutlwa a sa bolokeha. Moeketsi o ile a re, “Tjhe! Ha ke tsamaye le wena.”

Moeketsi o ile a mathela ho mme wa hae. Mme wa hae ke motho ya moholo ya bolokehileng. O tshepa mme wa hae. O ile a re, “Mme, monna yane o itse ke tsamaye le yena. Ke ikutlwa ke sa bolokeha!”

Mme o ile a re, “Monna eo o kotsi. Ha se motho eo o ka mo tshepang. O se ke wa tsamaya le yena! O dule o le pela ka. Ke tla etsa bonnete ba hore o bolokehile.”

Mme o ile a re, “Moeketsi, o entse hantle wa tla ho nna. Ke o bolelletse hore ha o ikutlwa o sa bolokeha, o mpolelle. O entse seo ke o bolelletseng sona! Ke motlotlo ka wena, Moeketsi. Mosebetsi o motle.”

Moeketsi o bolokehile. O bolokehile le mme wa hae.

Motho ya moholo eo o mo tshepang a ka etsa o dule o bolokehile. O lokela ho bolella motho ya moholo eo o mo tshepang ha o ikutlwa o sa bolokeha.

Kutlwisiso

Ngola dikarabo ka bukeng ya hao:

1. **Monna a neng a le lebenkeleng o ile a reng?**
   Monna a lebenkeleng o ile a re...

2. **Ke motho ofe ya moholo eo Moeketsi a ka mo tshepang?**
   Moeketsi a ka tshepa...

3. **O lokela ho bolella mang ha o ikutlwa o sa bolokeha?**
   Ha ke ikutlwa ke sa bolokeha, ke lokela ho bolella...

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

ramolao	rapolasi	rametlae	ramahlale

_____ o na le dikgomo tse ngata.

Mookotaba: Re na le bokgoni ba ho

Ntlafatso ya puo:

Qotso

Mantswe a bohlokwa a qotsitsweng puong ya motho a itseng. Ha motho a bua ntho e nang le molaetsa o matla o ahang, re ela mantswe a hae hloko, e le hore re ka a pheta.

Ngwana e mong le e mong ke senono. O lokela ho dula o le senono le ha o se o hodile.

Ha re le bana re na le bokgoni ba boqapi le ba bonono. Re na le mehopolo e metle e makatsang. Ka dinako tse ding batho ba baholo ba iphumana ba latela melao kapa menahano ya ba bang. Re lokela ho etsa bonnete ba hore ha re lahlehelwe ke moya wa bonono, boqapi, ho bopa le ho bapala.

Dipale:

Borashe ba pente

Mora ya bohlale

Tlotlontswe

borashe ba ho penta:	Sesebediswa se tlwaelehileng se sebedisetswang ho penta.
senono:	Motho ya etsang tsa bonono kapa bokgabo jwaloka ditshwantsho tsa mefuta tse kenyeletsang tse entsweng ka pente.
setshwantsho:	Setshwantsho se entsweng ka pente.
phousetara:	Setshwantsho se seholo se hatisitsweng kapa sa letshwao le itseng ho fana ka lesedi se manehilweng leboteng.
ho hlalefa:	Ho bontsha bohlale..
ka kelohloko:	Ho nahanisisa hantle o be o hlakelwe pele o nka qeto kapa o etsa ho itseng.
ho se tsotelle:	Ho se nkele dintho hloohong mme o etsa diphoso kapa o baka mathata.

Tlotlontswe

fihlella:	Ho atleha nthong e itseng..
boqapi:	Ho sebedisa monahano wa hao o etse ntho e ntjha kapa o etse dintho ka tsela ya hao e ikgethileng.
boqapi:	Bokgoni ba ho ba le kgopolo tse ntjha mme o etse dintho ka tsela ya hao e ikgethileng.
iketsisa:	Ho etsa nahana kapa ho etsa eka ntho e itseng ke ya nnete e se nnete.
kgodisa:	Ho sebedisa monahano wa hao ho bapala kapa ho nahana ka dintho tseo e seng tsa nnete.

Botsa ba lelapa la hao

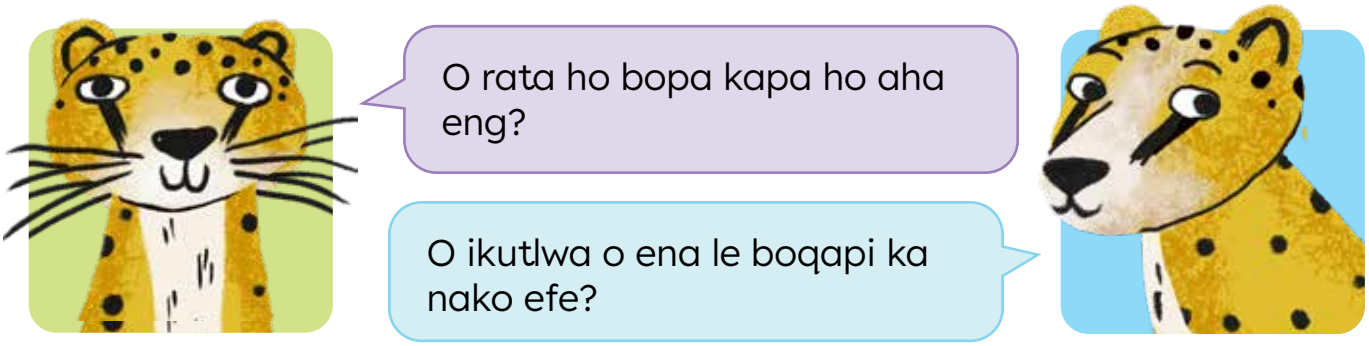

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

qhu	qhwe	qe
qha	qhwa	qa

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

qhala leqheku maqheka qhaqholla
maqhwele seqhwala diqhwala leqhwele

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Pulane o rwetse dieta tse ntle. Empa o re dieta tseo di a mo tiisa. Ke ile ka elellwa hore maqhwele a tsona a tiile haholo. Ke ile ka mmolella hore a leke ho qhaqholla maqhwele ao a leke ho a kgwehlisa. Pulane o ile a kgona ho qhaqholla leqhwele le le leng feela. La bobedi le ne le hana ho qhaqholleha. Ke ile ka tlameha ho mo thusa ho le qhaqholla.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: qh, qhw

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. qhaseqhala
2. qhase
3. laseqhwa
4. maleqhwe

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

O ile a tlameha ho kgaola maqhwele a dieta tsa hae.

Tshepo o leqhoko.

Ho enkhouda

qh-a-qh-o-ll-a
l-e-qh-w-e-l-e

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

qh	w	hl	a	m	mm
l	o	p	e	rw	ll

Mookotaba: **Re na le bokgoni ba ho iqapela**

Medumo

Ke medumo efe eo o ka e tswakang?

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho kopanya medumo:

nqhe	nqhwa	qhi
nqha	nqhwe	qha

Ho dikhouda

Fapanyetsanang ka ho bala mantswe:

nqhadisa nqhalla nqhelela nqhalle
nqhwaela nqhwela nqhwetse nqhwaetse

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Ke ne ke dutse ke nwa senomaphodi. Nthabeleng o ile a mpotsa potso. Senomaphodi se ile sa nqhwela. Se ne se nqhwetse habohloko hoo ke neng ke hohlola ebile ke tswa dikeledi. Nthabeleng o ile a mpotsa hore na a nqhalle metsi a neng a le ka emereng. “Ke nahanne hore kgale o nqhalletse ona.” Ka araba ke maketse.

Medumo

Boeletsa malapa a medumo: nqh, nqhw

Ho dikhouda

Tsekolla ditlhaku ho etsa mantswe:

1. llanqha
2. dinqhasa
3. lanqhwe
4. elanqhwa

Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

Bokgeleke

Fapanyetsanang ka ho balla hodimo:

Nkgono o nqhwaetse kobo ka qhobosha.

Kamora hoba senomaphodi se nqhwele. Ke ile ka ema ka ilo etsetsa nkgono tee. Nthabeleng o ile a tla a matha. “Hlokomela Nthabeleng, o tla nqhadisa!” ka hweletsa. Nthabeleng o ile a nthula, a nqhadisa tee ya nkgono. “Bona jwale o nqhadisitse Nthabeleng.” ka mmolela ke halefile.

Ho enkhouda

Bopa mantswe o sebedisa medumo ena.
Ngola mantswe ana ka bukeng ena.

n	qh	w	a	ts	o
ny	g	kg	ll	e	p

n-qh-w-a-o-ll-a
n-qh-a-ll-e-ts-e

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ho penta

Ke kgona ho etsa setshwantsho sa pente. Ke rata pente e kgubedu. Ke rata pente e tshehla. Ke rata pente e tala. Ke rata ho kopanya pente ka borashe ba ka bo pentang.

Nka penta ka borashe ba pente. Nka penta ka lekala. Nka penta ka lejwe. Nka penta ka thupa. Nka penta ka letsoho la ka.

Nka penta teraka e kgubedu. Nka penta ho dikela ha letsatsi ho kganyang. Nka penta ntjha le katse. Nka penta sefate se seholo se setala. Nka penta thellisane le lebala la dipapadi.

Ke penta ka tsela ya ka. Ha ke penta ke etsa letheba le leholo. Ha ke penta, ke etsa mola o molelele. Ha ke penta sebopeho. Ha ke penta, ke a hasa ebile ke a fafatsa.

Ke motlotlo ka seo ke se pentileng. Ke motlotlo hore ke penta ka tsela ya ka. Mopento wa ka o shebahala kamoo ke ratang kateng.

Ke bontsha mme le ntate setshwantsho sa ka sa pente. Ba rata ho bona ntho tseo ke di pentang. Ba fanyeha setshwantsho sa ka sa pente. Ba motlotlo ka sona.

Ke rata ho penta. Ha ke penta, ke ikutlwa ke lokolohile. Ha ke penta ke utlwa lethabo. Ha ke penta, ke bososela pososelo e kgolo e kganyang.

O lokela ho penta ka tsela ya hao!

Kutlwisiso

Kopolla o be o phethele dipolelo tsena:

1. **Ke ikutlwa ke le _____ ka setshwantsho sa ka sa pente.**
2. **Ke penta ka _____ ya ka.**
3. **Nka penta _____ e kgubedu.**

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

dibohodi	dibini	dihlopha	dihwai

Ke ne ke mametse _____ seyalemoyeng.

Ho dikhouda

Bala mantswe a matelele:

1. Kopollela mantswe bukeng ya hao.

   mofumahadi

2. Fumana o be o sehelle didumannotshi mola ka tlatse.

   mofumahadi

3. Eketsa ho bontsha moo o arolang dinoko.

   mo/fu/ma/ha/di

4. Bala dinoko:

   mo-fu-ma-ha-di

5. Kopanya dinoko o bale lentswe:

   etsahalang

6. Phetha mantswe ana:

   a. moshanyana
   b. lehlabatheng
   c. tshwenyehile
   d. nepahetseng
   e. qhobosheane

Sebopeho sa polelo

Tsekolla dipolelo:

1. Kopollela dipolelo bukeng ya hao.

   moshanyana lehlabatheng dutse o

2. Fumana o be o sehelle leetsi mola ka tlase.

   moshanyana lehlabatheng dutse o

3. Fuamana o be o etse sekadikwe ho ketso.

   moshanyana lehlabatheng dutse o

4. Fumana o be o khalare moetsuwa.

   moshanyana lehlabatheng dutse o

5. Ngola polelo ka tsela e latelang: Moetsi + ketso + moetsuwa.

   moshanyana o dutse lehlabatheng

6. Ngola matshwao a puo:

   Moshanyana o dutse lehlabatheng.

7. Phetha sena ka dipolelo tse ding:

   a. bua le bana mme o
   b. lengolo o ngwanana ngola
   c. koloi o kganna malome

Ho dikhouda

Bala mantswe a matelele:

a. shebahala
b. lebenkeleng
c. ikemiseditseng
d. kgodumodumo
e. monnamoholo

Sebopeho sa polelo

Tsekolla dipolelo:

a. nkgono bana pale qoqela o
b. dikuku baka o rakgadi
c. dikgomo o ruile rapolasi

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Re ne re qhanollotse hamonate lehlabatheng la lewatle.

Kokonyana e maphathephathe

Hoseng ho hong letsatsi le ne le tjhabile, ho tjhesa ho le monate. Kokonyana e ile ya tswela kantle e ilo batla dijo. Ha e ntse e batla e batlisisa e ile ya fumana lefoforotsane pela sefate. E ne e thabile mme ya leka ho jarela lefoforotsane leo mokoting wa yona.

Tseleng e kgutlang, kokonyana e ile ya kopana le serurubele. Se ne fofa se dula mona, se fofa se dula mane. Serurubele se ile sa e botsa. “Hobaneng o sebetsa ka thata hakaana?” Kokonyana ya araba, “Ke bokelletsa dijo bakeng sa ba lelapa la ka.”

Moqoqo wa dipale tsa boiqapelo

Ho dikhouda

Bala mantswe a matelele:

a. dikokonyana
b. sesebediswa
c. tlwaelehileng
d. dipapading
e. sepakapakeng

Sebopeho sa polelo

Tsekolla dipolelo:

a. sehwete ja mmutlanyana o
b. yane dutse o monna bankeng
c. ngata bone ke tafoleng dikuku tse

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Nkgono o nkile qhobosha eo a neng a nqhwaetse ka yona.

Dieta tsa Paballo tsa mejiki

Ntatemoholo wa Paballo o ile a mo fa mpho ya para e ntjha ya dieta ha a ne a keteka dilemo tse leshome. O ne a bososela ha a ne a mo fa tsona. E ne e ka ho na le seo a neng a se tseba. “Ke o lakaletsa mahlohonolo.” ntataemoholo a mmolella. Paballo o ne a sa tsebe hore seo se bolelang.

O ile a di amohela, a leboha ntatemoholo, a di rwala, a mathela kantle. Eitse ha a fihla kantle, dieta di ile tsa mo phahamisetsa hodimo moyeng. O ile a ipona a fofa sepakapakeng mme a nyolohela hodimo. O ne a sa kgone ho laola moo a yang teng.

Ho dikhouda

Bala mantswe a matelele:

a. bokellеditseng
b. bontshanang
c. maikemisetso
d. kgohlahetseng
e. bidikolohang

Sebopeho sa polelo

Tsekolla dipolelo:

a. metsi ka bapala lesea le
b. kitjheneng eme ka mme
c. mokudi ngaka bua le e

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Thabo ha a tsebe maikemisetso a Thabang ke afe.

Letsatsi la pula

Mmokgo o tsohile hoseng pula e na. O ne a utlwa modumo o monate oo marothodi a pula a neng a o etsa marulelong. Mmokgo o ne a rata ha pula ena. O ne a utlwa ho na le kgotso. O ile a nka sekgele sa hae mme a tswela kantle ho tsamatsamaya mmileng pela habo.

Pula e ne e tlisitse mongobo, mebila e ne e benya, moya o ne o nkga hamonate. Kamora metsotso e leshome o ile a kgutlela hae, a fihla a iketsetsa kopi ya tee mme a dula pela fenstere a shebella pula ha e ntse e na.

Bokgeleke

Fapanyetsana ho balla hodimo:

Ho bapala ka letsopa

Letsopa le mongobo. Letsopa le bonolo. Letsopa le a pepeteha. Letsopa ke monyaka.

Ke rata ho bapala ka letsopa. Ke rata ho pepeta letsopa. Ke rata ho kgohla letsopa. Ke rata ho tsipa letsopa. Ke rata ho bjatlanya le ho bopa letsopa.

Ke etsa noha ka letsopa. Ssss, ssss! Ke etsa hlapi ka letsopa la ka. Sesa, sesa! Ebe, ke etsa mmutla ka letsopa la ka. Tlola, tlola!

Ke a bapala, ke bapale. Ke etsa sephooko se tlo ja noha. Ke etsa dihlapi tse leshome le lehlaka la lewatle. Ke etsa phokojwe e kgolo e tlo ja mmutla. Empa mmutla o ka hokong ya letsopa. Mmutla o patehile! Phokojwe ha e kgone ho bona mmutla ka hokong.

Kamora moo ke kgohla ka kgohla letsopa kaofela. Ka kgohla noha, hlapi, mmutla le phokojwe.

Ke pepeta letsopa. Ke a le kgohla. Ke a le tsipa. Ke a le bjatlanya.

Ke bopa kgomo le nku. Ke bopa le bojwang. Kgomo le nku di ja bojwang. Ke etsa letata. Ke etsa letangwana. Letata le sesa ka letangwaneng. Ke bopa kolobe. Ke bopa seretse. Kolobe e bapalla seretseng.

Ke a bapala, ke bapale ka letsopa.

Kutlwisiso

Kopolla o be o phethele dipolelo tsena:

1. Ke kgohla _____, hlapi, mmutla le _____.

2. _____ le sesa ka letangwaneng.

3. Mmutla o patehile ka _____.

Mofoloji

Bala mantswe a ka bolokong bo nang le mmala.
Ebe, o kopollela polelo bukeng ya hao.
Qetella polelo ka ho e kenya lentswe le nepahetseng.

boqolotsi	bofuputsi	bonono	botaki

Ke batla ho etsa diphuputso ka _____ ba ditaba.

Copyright © 2026 National Educational Collaboration Trust (NECT)
This work is licensed under a **Creative Commons Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0)**.
Additional permissions beyond the scope of this license may be available. For further information, please contact the publisher at **materials@nect.org.za**.
First edition, 2026

NHLRP | National Home Language Reading Programme

NHLRP | National Home Language Reading Programme